

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TERORISMUS A JEHO HROZBY PRO ČR

Autor práce: Martin Wodecki
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr.et Bc. Josefu Křihovi, brigádnímu generálovi Ing. Vladimíru Ložkovi náčelníku vojenské policie AČR a plk. Mgr. Jiřímu Neubauerovi, Ph. D, veliteli velitelství vojenské policie Tábor AČR za pozornost, kterou mé práci věnovali, trpělivost, ochotu a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	2
1. CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	2
2. TERORISMUS A JEHO DEFINICE A HISTORIE	4
2.1. Terorismus dle platné české legislativy	7
2.2. Rozdíl mezi terorismem a organizovaným zločinem.....	7
2.3. Terorismus a ostatní formy ozbrojeného boje.....	8
2.3.1. Konvenční válka.....	8
2.3.2. Partyzánská válka.....	8
2.3.3. Terorismus.....	10
2.4. Projevy a cíle terorismu	11
3. EU A TERORISMUS	12
3.1. Organizace EU v boji s terorismem	13
4. ČR A HROZBY TERORISMU	16
4.1. Vyčleněné složky ČR v boji proti terorismu.....	18
4.2. Konkrétní příklady protiteroristických opatření v ČR	22
5. TERORISTICKÉ ORGANIZACE	28
5.1. Óm šinrikjo	29
5.2. IRA	30
5.3. ETA - Euskadi Ta Askatasuna	30
5.4. Kosovská osvobozenecská armáda - UCK	31
5.5. Hizballáh	32
5.6. Hamas.....	33
5.7. Al-Káida.....	33
6. VÝZNAMNÉ TERORISTICKÉ ÚTOKY	38
6.1. 11. září 2001	38
6.2. Teroristické útoky v Madridu v roce 2004.....	41
6.3. Teroristické útoky v Ruské federaci	41
6.4. Teroristické útoky v Londýně v roce 2005	44
7. ZPŮSOBY A PROSTŘEDKY POUŽÍVANÉ PŘI TERORISTICKÝCH ÚTOCÍCH ...	45
7.1. Formy útoků používaných při teroristických útocích	46
8. VÝBUŠNINY A JEJICH ZNEUŽITÍ PRO TERORISTICKÉ ÚTOKY	48
8.1. Základní druhy použití výbušnin při teroristických útocích	52
8.2. Nejnovější trendy v teroristických útocích a možnosti obrany.....	54
9. VEŘEJNOST A TERORISMUS	55
10. ZÁVĚR	59
11. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
12. SEZNAM ZKRATEK	63
13. PŘÍLOHY	65
14. ABSTRAKT	70
15. ABSTRACT	71

Úvod

V současnosti dochází nejen mezi odbornou veřejností ale i sdělovacími prostředky často, ne vždy jednoznačně odůvodněnému, používání pojmů „válka“, „partyzánský boj tzv. guerilla“, „terorismus“ a jejich různých kombinací (např. „boj proti terorismu“) a to především ve vazbě na bezpečnostní situaci na Blízkém a Středním východě.

Terorismus vyvolává řadu morálních i intelektuálních otázek. Řada lidí pro terorismus hledá ospravedlnění a další v něm vidí kořeny jeho krutosti v šílenství, fanatismu, bezpráví atd.. Proto bych v této práci chtěl objasnit základní pojmy jako jsou např. partizánský boj, laterální útok.

Dále pak bych rád v širším i užším smyslu vymezil pojem terorismu, poukázal na nejnámější a nejsilnější teroristické organizace. Specifikuji a vysvětluji důvody jejich vzniku to jak jsou organizovány a kde především působí. Nebezpečnost těchto organizací tkví především v prosazování cílů pomocí teroristických aktivit a jejich silné vazbě na organizovaný zločin který je samozřejmě také bezpečnostní hrozbou.

Dalším úkolem, který jsem před sebe v této bakalářské práci postavil je ukázat které naše a evropské instituce řeší tuto problematiku ve prospěch snížení bezpečnostního rizika hrozby teroristických aktivit. Bezpečnostní riziko se zvyšuje i v souvislosti s aktivním přístupem k potírání světového terorismu a to nejen na Blízkém a Středním východě, ale i v zemích západní civilizace.

Jelikož při teroristických útocích dochází ke zneužití výbušnin, vysvětlím jejich základní rozdělení i fungování příklady použití a možnosti případné obrany.

Vzhledem k tomu, že se jedná o oblast kde je velký důraz kladen na mezinárodní spolupráci uvádím u nejdůležitějších pojmů i anglické zkratky a názvy, které se běžně používají v praxi.

Chci zdůraznit, že tato tematika podléhá různému stupni utajení z čehož vyplývají jistá omezení, což laskavý čtenář jistě pochopí a omluví.

1. Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je objasnění problematiky terorismu z hlediska historického, zvláště pak současného, dále analyzování a syntetizování základních pojmů a aktuálního stavu v oblasti boji proti terorismu v ČR a v Evropě, a v neposlední řadě systematizování vzájemného vztahu mezi jednotlivými složkami podílejícími se na dané problematice.

Na příkladu největších teroristických skupin a jejich mediálně nejznámějších útocích demonstrují jejich nebezpečnost pro naši společnost poukazují na jejich taktiku, způsob práce a možnosti obrany.

Vzhledem k tomu, že více jak 80% teroristických útoků ve Spojených státech v letech 1981-2001 bylo provedeno za pomoci výbušnin¹ přináším ve své práci jejich základní rozdělení a možnosti jejich použití včetně prostředků využitelných k jejich detekci. Na základě analýzy jednotlivých teroristických útoků jsem v kapitole č.7.2 jsem provedl návrh možnosti prevence případného zákeřného teroristického útoku v ČR.

Při své práci jsem použil syntézu a analýzu odborné literatury, komparaci odborných přístupů k dané problematice. Na základě rozboru empirických dat zkoumám možnosti systémových změn.

V práci se zaměřuji na dostupnou literaturu a informační zdroje, které se dané práce týkají. Daná problematika v České republice vychází především ze zákona č. 40/2009 Sb. ve znění pozdějších předpisů, hlava 9 trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci §§ 311 – 313. Tento zákon upravuje problematiku trestní odpovědnosti a taxativně vymezuje jednotlivé skutky, které jsou klasifikovány jako teroristický útok nebo teror vůči ČR, cizímu státu nebo mezinárodní organizaci. Jde o pevně stanovená pravidla, podle kterých se obyvatelé ČR musí řídit. Nynější právní úprava přináší mnoho nového vzhledem ke vstupu ČR do EU a naší integraci do mezinárodních organizací.

V práci budou uplatněny metody analýzy, syntézy, kvantitativní metody statistiky a potřebné příklady k objasnění stavu terorismu a jeho prevence nejen v rámci celé České republiky ale i Evropy potažmo světa. Zveřejněním těchto údajů můžeme dosáhnout jisté edukace a především zavedení otevřené diskuze o těchto otázkách.

Uplatnění mých doporučení si jistě vyžádá potřebný čas, úsilí a zejména pak změnu patřičného postoje mnohých z nás. Jsme to právě my, kteří můžeme pomoci svým správným postojem nejen přispět k eliminaci případného útoku, ale hlavně poskytnout maximální součinnost IZS.

¹ Terrorism 2000/2001 Federal Bureau of Investigation. [on-line]. 2005, poslední revize 15.10.2005 [cit. 15.října 2005]. Dostupné na www: [http://gbi.gov/publications/terror/terror2000_2001.htm].

2. Terorismus a jeho definice a historie

Dříve než se budu věnovat soudobému terorismu nastíním ve zkratce historické etapy vývoje terorismu. Chci podotknout, že stejně jako na dnešní fenomén terorismu není mezi odbornou veřejností jednotný názor, tak u historie to platí dvojnásob.

Původ slova terorismus pochází z latinského slova *terore, terroris*, tj. nahánět strach, děsit, zastrašovat, či *terrere*, tj. hrozit, způsobovat hrůzu.²

Historie terorismu je spjata s vedením válek a terorem páchaných na civilním obyvatelstvu. Toto historické vnímání terorismu se přímo odvíjí od časového, geografického a ideového vnímání. Z prvotního vymezení pojmu terorismu je možno se přiklonit ke Carrově pojetí, který pod pojmem *terrorismus* vnímá záměrně násilné působení vůči civilistům za účelem zničení či narušení jejich vůle, podporovat politiku či politické představitele jež vykonavatelům tohoto násilí nevyhovují.³

Pro vymezení historických etap vývoje terorismu můžeme vycházet již z publikovaných závěrů. Rozšířeným pohledem na vývoj terorismu je členění do tří základních fází, kde společným znakem při zkoumání bylo přesvědčování prostřednictvím strachu. Tato klasifikace z pohledu Jiřího Šedivého⁴ uvádí jako první etapu terorismu prehistorickou fází, do které zařadil vraždy tyranů v antickém Řecku či Římě. Útoky židovských zélótů⁵ v Palestině nebo islámských *asasínů*⁶ v době křižáckých výprav.

Jako druhou etapu terorismu považuje anarchistické, nacionalistické nebo nihilistické násilí koncem 19. století. V této etapě význam pojmu Jiří Šedivý také rozšiřuje na terorismus individuální (např. Ruský proti-carský) projevující se snahou jednotlivců nebo skupin o změnu politického režimu pomocí atentátu. Zejména v letech 1881 – 1901, kdy zavraždili atentátníci významné politické osobnosti a hlavy států např. francouzského prezidenta, španělského ministerského předsedu, ruského cara, italského krále, rakouskou císařovnu i amerického prezidenta, ne však všechny tyto

² Pražák, J.M, Novotný, F. Sedláček, J (1948) *Latinsko-český slovník*: str. 1293.

³ CAAR, C. *Dějiny terorismu. Kořený války proti civilistům*. Praha:Práh,2002,s.10. ISBN 80-7252-063-6.

⁴ ŠEDIVÝ, J. *Nové paradigma terorismu. Mezinárodní politika*. Praha,2003, roč. 4, č. 1, s.. 4-5. ISSN 0543-7962.

⁵ Z řeckého slova *zélótéz* – horlivý.

⁶ Francouzské i Anglické slovo *assassin*, které znamená úkladný vrah.

atentáty spadají do vymezení terorismu. Dle J. Šedivého zakončení této etapy je spáchaný útok vůči arcivévodě Františka Ferdinanda d'Este v 1914.

Třetí etapu terorismu Jiří Šedivý řadí do období po druhé světové válce do tzv. studenovélečné fáze a to zejména v souvislosti s dekolonizací a národně osvobozenecským bojem v oblasti středního východu, Afriky a v oblasti Jižní Ameriky.

Z pohledu současné bezpečnostní hrozby mezinárodního terorismu je možné považovat toto členění za nedostatečné, protože neposkytuje podrobnější historický pohled na důvody vzniku jednotlivých teroristických skupin.

Klasifikací jednotlivých etap vývoje terorismu byly odlišnosti v cílech, motivech a způsobech provedení jednotlivých teroristických útoků, jež se diametrálně odlišovaly od předchozích etap terorismu. Z tohoto úhlu pohledu můžeme tyto etapy vývoje terorismu klasifikovat následujícím způsobem.

- První etapa - trvající do konce 17. století
- Nacionalistická etapa - počátek 18. století až do roku 1913
- Třetí etapa světových válek – v letech 1914 – 1945
- Etapa studené války - v letech 1945 - 1989
- Etapa studeného míru – od roku 1990 – do současnosti

Pokus o přesnou definici terorismu je poměrně složitý problém. Mnoho odborníků se pokusilo vymezit tento termín a ne všichni jsou zajedno. Jednou z nejzdařilejších formulací terorismu je definice, kterou postupně vytvořili pracovníci z renomovaných univerzit, a na které se shodlo 80 % odborníků je: "Terorismus je metoda vzbuzování strachu prostřednictvím opakovaných násilných aktů, vykonaných tajnými nebo polotajnými jednotlivci, skupinami či státními orgány z idiosynkratických, kriminálních nebo politických důvodů, přičemž na rozdíl od atentátů nejsou přímé oběti násilí pravým terčem teroru. Okamžité lidské nebo materiální oběti teroru jsou vybrány náhodně (příležitostné cíle) z cílové veřejnosti nebo záměrně (reprezentativní neboli symbolické cíle) a slouží k předání poselství společnosti."⁷

Někteří odborníci doplňují, že se jedná o druh ozbrojeného boje, který apriori vylučuje dodržování válečných konvencí. Logika terorismu zahrnuje moment

⁷ STRAMISKA, M. Terorismus a demokracie. 1. vyd. Brno: Masarykova universita, 2001, s. 59. ISBN 80-210-2755-X.

nerespektování žádných konvencí či pravidel a do značné míry je na ní založena jeho účinnost.⁸

Státní bezpečnostní orgány České republiky definují terorismus jako konání násilného aktu nebo pohrůžky násilím k prosazení zájmových cílů dané organizace.

Bezpečnostní a informační služba ČR terorismus klasifikuje jako předem připravené a promyšlené násilí směřované proti nezúčastněným osobám, jehož smyslem je vyvolat strach jako prostředek k dosažení a splnění politických, náboženských nebo ideologických požadavků a cílů.⁹ Tato klasifikace je dle mého soudu stručná a velice výstižná.

Evropská unie (EU) se pokusila vymezit a definovat terorismus výsledkem této snahy bylo přijetí dokumentu „Společný postoj Rady Evropské unie pro užití zvláštních opatření k boji s terorismem (2001/931/CFSP).¹⁰

Také státní orgány Spojených států (USA) po nárůstu teroristických aktivit v roce 2001 přišly s definicemi terorismu. Řada odborníků považuje definici Ministerstva obrany Spojených států (U. S. Department of Defense) z roku 1990 za nejlepší. Tato definice vymezuje terorismus jako nezákonné použití nebo vyhrožování užitím síly či násilí proti jedincům nebo majetku za účelem přinutit a zastrašit vlády nebo společnosti, často se záměrem dosáhnout politických, náboženských nebo ideologických cílů (účelů).¹¹

Pro Českou republiku je rozhodující definice založená na skutkové podstatě trestného činu „teroristický útok“ uvedená v trestním zákoně. Viz další kapitola.

⁸ Kolektiv autorů Encyklopedie:Světového terorismu.1. vyd. Praha: Svojtka a co., 2001, s. 16. ISBN 80-7237-340-4.

⁹ Bezpečnostní informační služba ČR. [on-line]. 2004, poslední revize 3. 3. 2010 [cit. 3. března 2010]. Dostupné na www: [http://www.bis.cz].

¹⁰ Council Common position on the application of specific measures to combat terrorism. [on-line]. 2005, poslední revize 15. 10. 2005[cit. 15. říjen 2005].The access to European Union Law [online]. WWW http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celaxapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=32001E0931&model=guichett].

¹¹ Zdroj: Terrorism 2000/2001 Federal Bureau of Investigation. [on-line]. 2005, poslední revize 15. 10. 2005 [cit. 15. října 2005].Dostupné na www: [http://gbi.gov/publications/terror/terror2000_2001.htm].

Ve stručnosti lze terorismus definovat jako užití násilí nebo hrozba násilím za účelem vyvolání pocitu strachu ve společnosti s cílem dosažení určitých zpravidla politicky motivovaných cílů.¹²

2.1. Terorismus dle platné české legislativy

2.2. Rozdíl mezi terorismem a organizovaným zločinem

Organizovaný zločin a terorismus mají mnoho společného. Zpravidla terorismus je napojen na organizovaný zločin a to převážně z důvodu získávání finančních prostředků a technického materiálu důležitého pro teroristické činy (informace, zbraně, výbušniny atd.).

Hlavním rozdílem mezi terorismem a organizovaným zločinem je ve finanční motivaci. Získání finančních prostředků je hlavním cílem všech organizovaných zločineckých skupin. Naopak u teroristických organizací finanční otázka je základem pro další činnost, přípravu a vedení teroristických činů. Rozlišení teroristických a organizovaných zločineckých skupin je velmi obtížné. Nestačí pouze brát v úvahu pouhou přítomnost či nepřítomnost primární politické motivace, ale stejně důležitým kritériem je hodnocení následků těchto činů¹³. Podle názoru jednoho z největších odborníků na terorismus u nás M. Brzobohatého¹⁴ je, když důsledek vyplývající ze zločinu má politický vliv, ohrožuje výkon státní moci a správy nebo je hrozbou pro velké skupiny lidí, pak lze takové jednání hodnotit jako teroristický čin. Je však zřejmé, že se téměř ve všech jeho podobách nejedná o brutální nepromyšlené násilné jednání.¹⁵

Důležité je vnímání terorismu jako vyšší formy nelegálního projevu násilí či hrozby násilí, které zahrnuje i kriminální zločiny.

¹² Vojenský výkladový slovník vybraných operačních pojmů. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2004, s. 260.

¹³ Policie ČR [online] 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24. dubna 2010] <http://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu.aspx>.

¹⁴ M. Brzobohatého expert na terorismus MV ČR .

¹⁵ Kolektiv autorů. Terorismus a my. Ochrana pře hrozbou moderní doby. 1. vyd. Praha: Computer press, 2001, s. 4. ISBN 80-7226-584-9.

2.3. Terorismus a ostatní formy ozbrojeného boje

Obecně můžeme ozbrojený boj rozdělit do tří základních skupin. Konvenční válku, partyzánský boj a terorismus. Často v médiích dochází chybnému označení či účelovému zkreslení. Pokusím se o vytyčení základních principů těchto tři základních způsobů ozbrojeného boje v následujících kapitolách.

2.3.1. Konvenční válka

Ve válečných konfliktech od dob Vestfálského míru (24. října 1648) hraje stát roli jako aktivní subjekt. Ozbrojené složky jako nástroj státu vedou bojové operace. Stát jako celek vstupuje do ozbrojeného konfliktu a podporuje své ozbrojené složky jako celek. Zpravidla se jedná o konflikt mezi dvěma nebo více státními subjekty.

Konvenční válka má určitý právní rámec a zúčastněné strany respektují určitá pravidla a regule. Konfrontace by se měla odehrávat mezi regulárními ozbrojenými složkami. Jednotlivé strany konfliktu jsou rozlišeny pomocí identifikačních znaků (uniformy, státní symboly atd.). Je zakázáno používat některé zbraňové systémy. Např. proti pěchotní miny, střely s ochuzeným uranem, zbraně ZHN.

Civilní obyvatelstvo na okupovaném území požívá určitého stupně ochrany ze strany okupačních sil. Zajatci mají garantována základní práva, která jsou dána mezinárodními smlouvami např. Ženevská úmluva o zacházení ze zajatci a civilním obyvatelstvem.

2.3.2. Partyzánská válka

Partyzánský způsob boje představuje asymetrickou formu boje, která se výrazně odlišuje od regulárního konvenčního způsobu boje. Partyzánský boj se může objevovat i v regulárních formách konfliktu vedeného na mezistátní úrovni. Partyzánský způsob boje je taky využíván proti stávajícímu politickému systému se snahou o jeho násilné svržení. Tento způsob vedení boje byl využíván ve druhé světové válce a také při národněosvobozeneckých akcích.

Partyzánský boj můžeme dále rozdělit do tří skupin:

- Partyzánský boj za frontovou linií, která je podporou hlavního bojového úsilí nepřítele
- Partyzánský boj, kde podstatou jsou velké počty malých střetů, které směřují k vyčerpání a porážení nepřítele a k následnému odstranění stávající politické moci nebo zpochybnění její legitimacy.

➤ Partyzánský boj jako jedna z dalších etap konfliktu, kde dochází k přeměně partyzánských skupin na regulární armádu. Takovým způsobem postupoval např. jeden z největších světových masových vrahů Mao Ce-tung.¹⁶

Vymezení partyzánského boje od terorismu je dáno možnostmi nestátního aktéra, organizace nebo skupiny bojující za prosazení svých cílů násilím. Může nastat situace, kdy teroristická organizace se za určitých podmínek transformuje v partyzánskou armádu a po té i dokonce v regulární armádu. Příkladem z novodobé historie může posloužit Kosovská osvobozenecská armáda (UÇK - Ushtria Clirimtare e Kosoves). Kde malé teroristické skupiny se postupně díky příznivým okolnostem transformovaly v partyzánskou armádu, ze které nakonec vznikly tzv. bezpečnostní síly kosovského etnika (KPC-Kosovo Protection Corps). Paradoxem zůstává, že lidé kteří vedli UÇK v době kdy tato skupina byla označena jako teroristická skupina a páchali teror na nezúčastněných osobách tj. prováděli etnické čistky (zpravidla není terorismus-etnikum bývá přímo cílem útoků, ty nemají za cíl donucování třetího subjektu k prosazení zájmu). V současné době byli uznáni některými zeměmi jako legitimní zástupci Kosova. Například Hashim Thaci současný premiér Kosova byl jedním z hlavních polních velitelů UCK, který přímo podílel a dokonce sám řídil tyto činnosti.¹⁷ V roce 2008 byl obviněn bývalou žalobkyní Mezinárodního tribunálu v Haagu pro zločiny spáchané v bývalé Jugoslávii Carlou del Ponteovou, že v roce 1999 osobně organizoval únos až tří stovek kosovských Srbů, kteří byli převezeni Albánie a tam jim byly lékaři odebírány tělesné orgány které pak byly prodávány zájemcům v Evropě. I když se jednalo o typicky kriminální akt, vidíme zde učebnicové spojení kriminální sféry s teroristickou organizací. Co se týče Srbských obětí ty pak byly zavražděny a těla uloženy do masových hrobů.

Ale může dojít i k opačné transformaci, kde potlačením partyzánského hnutí vzniknou teroristické skupiny nebo dokonce organizace. Skupiny jsou zpravidla do dvaceti až padesáti členů. Organizace vznikají sloučením skupin a mohou čítat až tisíce členů a sympatizantů. Partyzánský způsob boje a terorismus spojuje mnoho společných znaků. V obou způsobech vedení boje se jedná o nestátního aktéra jehož legitimita,

¹⁶ Merari, A. Terrorism as a Strategy of Insurgenc. In terrorism and Politoval Violenc,1993. s. 21.

¹⁷ Stýskalíková, V. Případ UÇK. Terorismus nebo guerilla? In Soulemanov, E. a kol. Terorismus-válka proti státu.1.vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 203.ISBN 80-86861-76-7.

respektive mezinárodní i národní legalita, je sporná. V případě, že partyzánský boj je veden tak, že respektuje pravidla mezinárodního válečného a humanitárního práva, může mít mezinárodní legalitu. Z technického hlediska je však prakticky nemožné tyto pravidla dodržet.¹⁸

2.3.3. Terorismus

Terorismus a některé jeho formy, lze považovat za metodu přesvědčování pomoci zastrašování, jejíž cílem je zpochybnění legitimacy vládnoucí vrstvy, způsobit její destabilizaci vedoucí k její odstranění. Tuto formu asymetrického boje (dle některých odborníků se zde nejedná o terorismus) směřující proti ozbrojeným silám je možno také vnímat jako druh strategie jejíž cílem je dosažení určitého zájmu jako u regulérních konfliktů.¹⁹ Velký důraz je kladen na psychologický účinek, který má za následek oslabení vůle protivníka a jeho demoralizaci.

Asymetrický konflikt nejčastěji připadá konfliktu mezi nerovnými oponenty, kde menší nebo slabší ozbrojené síly musí důkladně využít zeměpisných vlastností, časování, překvapení nebo specifických slabin většího a silnějšího oponenta, za účelem vítězství. Mnohdy asymetrický konflikt obsahuje strategie a prvky nekonvenčního vedení boje, aby co nejvíce kompenzoval nedostatky slabší strany. Tyto strategie ovšem nemusejí vždy být vojenského charakteru²⁰.

V samotné podstatě je možné terorismus charakterizovat jako metodu použití síly či hrozby silou prováděnou skrytými jednotlivci nebo skupinami. Akt násilí je primárně realizován proti nezúčastněným civilním cílům. Smyslem je vyvolání pocitu ohrožení ve společnosti, vyvolání pocitu ohrožení má přispět k dosažení útočnickových požadavků, jeho dílčích taktických cílů (odpoutání pozornosti) nebo strategických cílů.

Vymezení terorismu ve vztahu k útokům na civilní obyvatelstvo je jedním z určujících faktorů. Občas dochází k určité inflaci pojmu terorismus z důvodu přístupu některých masmédií k této problematice.

¹⁸ ŘEHÁK, D., FOLTIN, P., STOJAR, R., Vybrané aspekty soudobého terorismu. Ministerstvo obrany České republiky, 2008, s. 21 ISBN 978-80-7278-443-1.

¹⁹ Eichler, Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. stol., Praha MO, AVIS 2006, ISBN 80-72-78-326-2.

²⁰ Stepanova, E. (2008) "Terrorism in asymmetrical conflict." *SIPRI Report 23*, Oxford Univ. Press.

Charakteristické znaky terorismu:

- Je realizován skrytými nestátními, nebo státními organizacemi
- Jedná se o promyšlenou a plánovanou činnost
- Aktéři chápou své jednání jako poslání, které má naplnit jejich cíle
- Působí v utajení
- Používají různých forem nezákonného násilí
- Útoky jsou vedeny proti civilnímu obyvatelstvu, civilním cílům
- Účelem je vyslat zastrašující poselství

2.4. Projevy a cíle terorismu

Existuje nespočet způsobů klasifikace terorismu. Často jde o snahu autorů vystihnout podstatu terorismu o jeho klasifikaci a zařazení do příslušné kategorie.

Terorismus je někdy uvozován pojmy jako:

- ultralevicový, ultrapravicový, náboženský, teritoriální, sociální atd. (podle motivace);
- chemický, jaderný, počítačový/elektronický atd. (podle použité metody).

Možným typem teroristického útoku může být například:

- Bombový útok
- Únos letadla
- Žhářství
- Útok na osobu/osoby
- Únos
- Braní rukojmích
- Použití zbraní hromadného ničení
- Atentát
- Vydírání
- Sabotáž
- Rozvratné operace
- Dezinformační kampaně a propaganda (včetně šíření poplašných zpráv) atd.
- Jiné formy zastrašování a hrozeb²¹

²¹ ŘEHÁK, D., FOLTIN, P., STOJAR, R., Vybrané aspekty soudobého terorismu. Ministerstvo obrany České republiky, 2008, s. 15 ISBN 978-80-7278-443-1.

Tyto formy útoků včetně nejdůležitějších cílů nejdůležitějších teroristických skupin jsou podrobněji popsány v kapitole č. 6.1.

3. EU a terorismus

I když společné postupy v boji proti terorismu existovaly v EU již před 11. zářím 2001, po útocích na USA a následných akcích teroristů v Madridu (11. března 2004) a v Londýně (7. července 2005) se tato agenda stala prioritou členských zemí i institucí EU. Strategie EU pro boj proti terorismu je obsáhlá a komplexní, nejedná se ovšem o politiku samu o sobě, ale o soubor prostředků a nástrojů, které stejně jako jejich aktéři spadají pod všechny tři pilíře EU. To klade vysoké nároky především na koordinaci. Stále častěji ale v rámci EU hledají nejlepší postupy (tzv. best practices), které mohou být využity pro boj proti terorismu. Spolupráce některých členských zemí (například tzv. skupina pěti nebo Salzburská skupina) je také v určitých oblastech protiteroristické politiky velmi úzká, momentálně není ale reálné, aby tímto způsobem mohla fungovat celá Unie. EU v současné době zajišťuje především lepší výměnu informací, společný právní rámec a spolupráci s mezinárodními partnery.

Na základě tzv. programu z Tampere²² měla být mj. zajištěna bezpečnost občanů a rozvíjena zásada vzájemného uznávání rozhodnutí justičních orgánů, program hovoří konkrétně i o boji proti terorismu. Důležitým výsledkem tohoto procesu a jeho pokračování (tzv. Haagský program) je například Evropský zatýkácí rozkaz (eurozatykač), sjednocování skutkových podstat trestných činů souvisejících s terorismem a také minimálních trestních sazeb či založení Eurojustu. Impulsem k rychlému dokončení některých kroků navržených v Tampere se staly útoky na Spojené státy v září 2001.

V prosinci 2003 byla v rámci II. pilíře přijata Evropská bezpečnostní strategie. Dokument identifikuje nejdůležitější tři bezpečnostní hrozby, mezi kterými je jmenován terorismus a navrhuje i způsoby, jak těmto hrozbám čelit. Cílem tohoto stručného dokumentu bylo také překonat rozpory způsobené předchozí iráckou krizí, a to jak mezi členskými státy navzájem tak i mezi některými členskými státy a USA Strategie EU pro boj s terorismem, kterou připravil protiteroristický koordinátor a oficiálně schválili ministři spravedlnosti na jednání Rady 1. prosince 2005. Hlavním cílem dokumentu je přehledně představit nejširšímu publiku hlavní cíle a nástroje Unie na poli

²² Policie ČR [online]. 2010, poslední revize 20. 4 .2010 [cit. 24. dubna 2010]
<http://www.policie.cz/clanek/pracovni-skupina-epctf.aspx>.

protiteroristické politiky. Vše je shrnuto do čtyř hlavních témat (viz níže): prevence, ochrana, stíhání a reakce. V rámci těchto čtyř kategorií se dokument snaží propojit nástroje a opatření přijatá v rámci různých unijních politik a zdůraznit úzkou vazbu mezi opatřeními přijímanými na domácí, evropské i mezinárodní úrovni.

Prevence EU k terorismu spočívá v prevenci radikalizaci a náboru členů teroristických skupin, zabránění jejich financování.

Prioritou se jeví ochrana občanů, infrastruktury a společných hranic.

Ustavení právního rámce EU pro boj s terorismem

Klíčovým dokumentem v této oblasti je Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu (viz výše), které ustavuje základy této politiky a harmonizuje relevantní části trestního práva. Přijetí společné definice teroristických trestných činů umožnilo další expanzi a rozvoj protiteroristické politiky EU. Některé části Rámcového rozhodnutí ale všechny členské země stále neplní. Česká republika má například problémy se zavedením institutu trestní odpovědnosti právnických osob.

Důležité je posílení spolupráce policejních, zpravodajských a celních útvarů.

3.1. Organizace EU v boji s terorismem

Jelikož je terorismus celoevropský problém věnují se mu všechny významné evropské instituce od Rady Evropy²³ přes Evropskou komisi až po Radu Evropské Unie²⁴.

Pro oblast boje proti terorismu má Rada EU dva pracovní orgány, a sice Pracovní skupinu pro boj s terorismem (Terrorism Working Group – TWG) a Pracovní tým pro terorismus/mezinárodní aspekty (The Working Party on Terrorism/External Aspects – COTER), který se zaměřuje na otázky spravedlnosti a vnitřních věcí.²⁵

Europol

Evropský policejní úřad byl zřízen v roce 1992 za účelem efektivního působení při vzájemné spolupráci orgánů prosazujících právo v oblasti prevence a boje proti nejzávažnějším formám mezinárodního organizovaného zločinu. Úřad sídlí v Haagu a k

²³ Informační centrum o NATO. [on-line] 2007, poslední revize 10. 10. 2007 [cit. 25. ledna 2007]. Dostupné na WWW: <http://www.nato.cz/prirucka/prirucka43.html>.

²⁴ EurActiv. [on-line]2007, poslední revize 19.1. 2007 [cit. 19. ledna 2007]. Dostupné na WWW: <http://www.euractiv.cz/se/85/EU-a-boj-proti-terorismu>.

²⁵ Statewatch. [on-line]. 2007, poslední revize 21. 1. 2007 [cit. 21.ledna 2007]. Statewatch. [on-line]. Dostupne na WWW: <http://www.statewatch.org/news/2004/jun/eu-plan-terr-options.pdf>.

jeho zaměstnancům patří zástupci vnitrostátních orgánů pro prosazování práva (zástupci policie, celních úřadů, úřadů pro přistěhovalectví, apod.). Ve Správní radě má každý členský stát EU jednoho zástupce.

O začlenění problematiky terorismu do působnosti Europolu rozhodli představitelé vlád zemí EU v květnu 1998. Významným krokem v oblasti posílení policejní a soudní spolupráce v Evropské unii bylo vytvoření Prümské smlouvy,²⁶ kterou 27. května 2005 podepsalo v německém Prümu sedm členských států EU.²⁷

ČR, ale například také Británie, Irsko nebo Polsko však zatím mají výhrady k poměrně vysokým nákladům na tuto součinnost.

Eurojust

Eurojust²⁸ je speciálním orgánem Evropské unie, který byl založen Rozhodnutím Rady Evropské Unie ze dne 28. února 2002. Úkolem tohoto orgánu je přispívat ke koordinaci činnosti národních prokuratur a podporovat trestní vyšetřování a stíhání v závažných případech mezinárodního organizovaného zločinu (včetně terorismu), zejména na základě analýz zpracovaných Europolem. Kromě toho Eurojust spolupracuje s Evropskou soudní sítí, především s cílem zjednodušit vyřizování žádostí o právní pomoc mezi jednotlivými soudy nebo státy. Ve vztahu k boji proti terorismu je nutno poznamenat, že každá členská země vyslala do ústředí Eurojustu svého zástupce, který má na starosti pouze protiteroristickou agendu.

Eurojust je první stálou sítí soudních úřadů, která má být uznávaná po celém světě. Zasedání této instituce, jenž probíhají za účasti vyšetřovatelů a žalobců z různých států, jsou realizována za účelem jednání o jednotlivých případech a specifických druzích trestných činů na strategické úrovni. Eurojust tak zastává jedinečnou úlohu jakožto nový stálý orgán v oblasti evropského práva. Jeho posláním je rozšířit oblast vývoje rozsáhlé evropské spolupráce na případech trestní justice.

V rámci evropského soudnictví může být Eurojust do jisté míry považován za partnera Europolu, poněvadž činnost Europolu musí být doplňována a podporována činností národních prokurátorů koordinovanou Eurojustem a na straně druhé Eurojust k

²⁶ Council of the European Union. [on-line]. 2007, poslední revize 21.1.2007 [cit. 21.ledna 2007]. Dostupné na WWW: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st10/st10900.en05.pdf>.

²⁷ Smlouvu podepsaly státy Německo, Belgie, Francie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko a Španělsko.

²⁸ European Union's Judicial Cooperation Unit. [on-line]. 2007, poslední revize 16. 1. 2007 [cit. 16. ledna 2007]. Dostupné na WWW: <http://www.eurojust.eu.int/>.

plnění této koordinační funkce potřebuje údaje a informace shromažďované Europol.²⁹

Jelikož aktivity teroristických skupin zdaleka překračují hranice EU je třeba intenzivně spolupracovat s mezinárodními organizacemi jako je třeba Interpol nebo Mezinárodní organizace kriminální policie³⁰ (International Criminal) jež se zejména zaměřuje:

- drogy a organizovaný zločin;
- finanční a vysoce technicky vyspělý zločin;
- uprchlíky;
- veřejnou bezpečnost a terorismus;
- obchodování s lidmi.

Primárními cíli jsou:

- identifikace aktivních teroristických skupin a jejich členů;
- získávání, shromažďování a sdílení informací;
- poskytování analytické podpory;
- zvyšování kapacity členských zemí v boji proti terorismu a org. zločinu.

K průběžnému plnění druhého cíle jsou členské země koaličním úkolovým uskupením vybízeny k podávání zpráv o všech zločinech, které mohou být spojeny s terorismem, jako je např. podezřelé finanční transakce, obchodování se zbraněmi, praní špinavých peněz, falšování cestovních a identifikačních dokumentů či držení nukleárních, chemických a biologických materiálů. Za tímto účelem byla vydána praktická směrnice týkající se typů požadovaných informací.

Policejní pracovní skupina pro terorismus

Zkratka užívaná v ČR: PWGT

Anglický název a zkratka: Police Working Group on Terrorism (PWGT)

Policejní pracovní skupina pro terorismus (Police Working Group on Terrorism – PWGT) byla zřízena v roce 1979 za souhlasu ministrů vnitra nebo ministrů

²⁹ Informace z Evropy [on-line] Poslední revize 16. 1. 2007[cit. 16. ledna 2007]. Evropské informační středisko Univerzity Karlovy v Praze. [on-line]. Dostupné na WWW: http://www1.eis.cuni.cz/cze/info3_02.html.

³⁰ Interpol. [on-line]. poslední revize [cit. 4.ledna 2007]. Dostupné na WWW: <http://www.interpol.int/public/icpo/default.asp>.

spravedlnosti členských zemí, bezprostředně po atentátu na britského velvyslance v holandském Haagu jako reakce na teroristické hrozby v Evropě.³¹

Tato nevládní organizace sdružuje odborníky na oblast boje proti terorismu ze všech členských zemí Evropské unie, Norska a Švýcarska a zajišťuje bezpečnou a operativní komunikaci mezi policejními složkami jednotlivých států prostřednictvím vlastní kódované komunikační sítě Elcrodat. Nejedná však jako koordinační orgán v rámci struktury Evropské unie, s výjimkou situace, kdy o to některá z členských zemí ve specifických případech požádá.

4. ČR a hrozby terorismu

Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava 9, Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci §§ 311 – 313.

Tento zákon upravuje problematiku trestní odpovědnosti a vymezuje taxativně jednotlivé skutky, které jsou klasifikovány jako teroristický útok nebo teror vůči České republice, cizímu státu nebo mezinárodní organizaci.

Terorismus zůstává vedle organizovaného zločinu, živelních mimořádných událostí, průmyslových havárií, sociálních konfliktů a hospodářských či ekologických rizik jednou ze zásadních bezpečnostních hrozeb současnosti. Zhoršená mezinárodně-bezpečnostní situace, datovaná od útoků na Spojené státy americké ze dne 11. září 2001, stále trvá. Nový rozměr ohrožení představuje možnost zneužití chemických, biologických, radiologických látek a jaderných materiálů teroristy, stejně jako prostor, který terorismu otevírají moderní informační a komunikační technologie.

Ačkoli se území České Republiky zatím nestalo dějištěm žádné akce, označitelné za teroristický útok klasického charakteru nebo politicky motivovaného násilí, jehož cílem je vyvolání atmosféry strachu ve společnosti, riziko uskutečnění takového útoku se trvale zvyšuje. To je zřejmé i v kontextu teroristických útoků, respektive odhalených pokusů o útok, jejichž dějištěm je řada jiných evropských zemí.³²

Česká republika je ze strany mezinárodního terorismu vnímána jako země aktivně zapojená do současné fáze celosvětového protiteroristického úsilí, a tím pádem i

³¹ Ke konci 70. let se jednalo zejména o činnost teroristických organizací PIRA (Provisional IRA) v Irsku, Red Brigades v Itálii či Baader Meinhof gang v Německu.

³² Vláda České republiky o Národním akčním plánu boje proti terorismu[online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24. dubna 2010] <http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/3AE4ABCAC299A80C12571B6006F37B9>

jako potenciální terč. To potvrzuje i případ ohrožení bezpečnosti České republiky ze strany mezinárodního terorismu, ke kterému došlo na přelomu září a října roku 2006. Bezpečnostní složky České republiky obdržely závažnou informaci o možné přípravě teroristického činu na území České republiky. Informace byla vyhodnocena jako mimořádně závažná. Byla podniknuta nezbytná opatření k eliminaci rizik vyplývajících z této hrozby včetně přijetí mimořádných bezpečnostních opatření na území hlavního města Prahy.³³

Pravděpodobně největším rizikem z pohledu terorismu je fakt, že Česká republika je nejen tranzitním místem, ale i prostorem pro krátkodobý pobyt osob podezřelých z napojení na “radikální” respektive teroristické skupiny a jejich podpůrné organizace nebo pro jednotlivce s tzv .radikálním zaměřením. Od roku 2001 bylo v zahraničí odsouzeno nebo zadrženo několik desítek osob podezřelých z teroristických trestných činů, které získaly víza do České republiky a použily Českou republiku k cestě do jiných zemí, kde se zapojily do nezákonné činnosti. Takové zjištěné skutečnosti jsou vždy předmětem dalšího operativního rozpracování na území státu i v rámci mezinárodní spolupráce.³⁴

Podcenit nelze ani možné případy ohrožení zájmů České republiky v zahraničí (zastupitelské úřady, personál vojenských misí atd.). Došlo již k útokům na cíle spojené s Českou republikou na území Iráku a Afghánistánu. V červenci 2005 jeden občan ČR republiky zahynul při teroristickém útoku v egyptském letovisku Šarm aš-Šajchu.³⁵

Ani České republice se nevyhnuly incidenty spojené se zneužitím či narušením internetového bankovníctví. Je třeba zajistit, aby nedocházelo k těmto, ale i jiným formám zneužití informačních a komunikačních technologií, souvisejícím s terorismem.

Nepřehlédnutelným rizikem jsou i domácích extremistické skupiny z obou křídel politického spektra. Nejedná se přímo o téma spojené s terorismem, ale pro obyvatele naší země začínají být občasné výskyty extrémistických incidentů značně znepokojivé. Velmi často je jejich podstatou použití nebo výhrůžka použití výbušnin, ale i chemických nebo biologických látek.

³³ Policie ČR[online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24.dubna 2010] <<http://www.mvcr.cz/clanek/clanek/rady-a-sluzby-dokumenty-terorismus.aspx>.

³⁴ Policie ČR[online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24 .dubna 2010] <http://www.mvcr.cz/clanek/narodni-akcni-plan-boje-proti-terorismu.aspx>.

³⁵ Policie ČR[online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24. dubna 2010] <<http://www.mvcr.cz/clanek/narodni-akcni-plan-boje-proti-terorismu.aspx>.

Na základě výše uvedených skutečností zůstává boj proti terorismu jednou z největších priorit bezpečnostní politiky České republiky a naše země se musí na možnost otevřeného střetu s terorismem soustavně připravovat.

4.1. Vyčleněné složky ČR v boji proti terorismu

Ministerstvo vnitra ČR vyčleňuje pro boj s terorismem tyto jednotky:

Bezpečnostní informační služba BIS – což je zpravodajská instituce ČR působící uvnitř naší vlasti. Získává, shromažďuje a analyzuje informace důležité pro bezpečnost, ochranu a realizaci významných ekonomických zájmů ČR.³⁶

URNA

Útvar rychlého nasazení je speciálním policejním útvarem určeným pro boj nejen pro boj s terorismem. Přímo podléhá policejnímu prezidentu se souhlasem ministra vnitra. Tato jednotkami udržuje blízké pracovní kontakty s nejlepšími evropskými speciálními policejními jednotkami jakou jsou 22. SAS, GIGIN, RAID, CTU. Své schopnosti prokázala při zákrocích proti nebezpečným pachatelům organizované trestné činnosti a proti původcům zvláště závažných úmyslných trestných činů. Tato jednotka je připravována i pro osvobozování rukojmích.³⁷

ÚZSI

Úřad pro zahraniční styky a informace je vnější zpravodajská služba ČR. Do sféry jejího působení patří politické zpravodajství o dění a záměrech, které mohou mít vliv na zájmy naší vlasti včetně jejich mezinárodních závazků. Důležitou součástí je práce ohledně prosazování ekonomických zájmů ČR. ÚZSI shromažďuje, vyhodnocuje analyzuje bezpečnostní hrozby a rizika dotýkající se České republiky včetně dění na mezinárodní teroristické scéně.³⁸

Vojenské zpravodajství České Republiky

Zabezpečuje informace o záměrech a činnostech představující vojenské ohrožení ČR, o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany, o záměrech a činnostech namířených proti zabezpečování obrany ČR a o činnostech ohrožujících ochranu

³⁶ Bezpečnostní informační služba ČR [online]. 2010, poslední revize 19. 3. 2010 [cit. 22. dubna 2010]. Dostupné na: <<http://www.bis.cz/>.

³⁷ Jednotky zvláštního nasazení [online]. 2010, poslední revize 19. 4. 2010 [cit. 21. dubna 2010]. Dostupné na : <<http://www.jednotkazvlastnihonasazeni.estranky.cz/clanky/clanky-a-zajimavosti/urna>.

³⁸ Úřad pro zahraniční styky a informace ČR [online]. 2010, poslední revize 19. 4. 2010 [cit. 28. dubna 2010]. Dostupné na: <<http://www.uzsi.cz/cz/zpravodajske-služby.html>.

utajovaných skutečnosti důležitých pro obranu ČR.³⁹ Součástí vojenského zpravodajství je také 601 skupina speciálních sil generála Moravce. Tato skupina je přímo podřízena ministru obrany cestou ředitele vojenského zpravodajství. Nejvyššímu velení poskytuje jedinečné a unikátní schopnosti v rámci AČR. Operace speciálních sil se vyznačují vysokým stupněm fyzického i politického rizika, mohou být prováděny za války i v míru a jsou vysoce efektivní. Dále je tato skupina připravena k řešení úkolů, zvláštní důležitosti strategického cíle.⁴⁰

Mezinárodní zapojení České republiky do současného celosvětového úsilí v boji proti terorismu:

Vedle přístupu ke klíčovým mezinárodním úmluvám je třeba věnovat pozornost zapojení České republiky do zahraničněpolitických projektů omezujících rizika terorismu a předcházejících jim. Rovněž je nezbytné zajistit odpovídající účast České republiky v aktivitách, které členské státy EU provádějí za účelem posílení protiteroristických kapacit prioritních třetích států.

Mezinárodně-smluvní závazky České republiky a vnitrostátní právní úprava, vztahující se k možnostem boje proti terorismu, se zvláštním zřetelem na problematiku boje proti financování terorismu:

Boj proti financování terorismu je jedním z klíčových aspektů boje proti terorismu vůbec. Z tohoto důvodu je důležité zefektivnění systému spolupráce odpovědných institucí. Ze stejného důvodu bude věnována pozornost právní regulaci fungování nadací a dalších společenských organizací se zvláštním zřetelem na jejich finanční hospodaření. Navrhovány jsou i kroky v oblasti zefektivnění systému zjišťování informací o majitelích účtů, které jsou vedeny bankami a dalšími finančními institucemi, působícími v České republice, pro potřeby příslušných státních orgánů.

Oblast činnosti zpravodajských služeb (a dalších bezpečnostních sborů) České republiky

V problematice terorismu hraje klíčovou roli prevence. Právě tuto roli mají do velké míry zpravodajské služby. Jako základní předpoklad úspěšného boje proti terorismu je možné chápat zejména včasné zajištění informací o teroristických organizacích, jejich financování, činnosti či připravovaných útocích. Z hlediska

³⁹ Vojenské zpravodajství ČR [online]. 2010, poslední revize 19. 4. 2010 [cit. 21.dubna 2010]. Dostupné na:<<http://www.vzcr.cz/Zpravy.aspx>.

⁴⁰ 601. Skupina speciálních sil [online]. 2010, poslední revize 19 .4. 2010 [cit. 21. dubna 2010]. Dostupné na:< <http://www.601skss.cz/>.

zajišťování a vyhodnocování informací je možné roli zpravodajských služeb považovat za stěžejní.

Terorismus je specifický tím, že jeho útoky nemusí být v zásadě namířené proti konkrétnímu státu, členové teroristické organizace mohou působit po celém světě. Stejně tak ani financování či jiná forma podpory terorismu nemusí nutně vycházet z území jednoho státu. Z tohoto důvodu je při jeho účinném potírání nutná mezinárodní spolupráce založená zejména na rychlé a bezproblémové výměně informací mezi jednotlivými bezpečnostními složkami a státy, stejně jako na schopnosti těchto složek poskytnout si vzájemně vyžádanou pomoc či zakročit proti hrozícímu nebezpečí.⁴¹

Potřeba upřesnění stávajících oprávnění bezpečnostních sborů včetně zpravodajských služeb a jejich úprava tak, aby tyto byly schopny reagovat na nová nebezpečí spojená s mezinárodním terorismem, vyplývá nejen z Národního akčního plánu boje proti terorismu, ale také z mnoha mezinárodních dokumentů, předpisů Evropských společenství, jakož i z politických závazků států Evropské unie.

Rozsah legislativních podmínek, umožňujících efektivní výkon zpravodajské činnosti a činnosti složek prosazování práva, je z hlediska boje proti terorismu zcela klíčovou záležitostí, sledovanou i na úrovni EU.

V reakci na teroristické útoky přistoupila již řada evropských i neevropských států k revizi oprávnění příslušných bezpečnostních složek a provedla taková opatření, aby tyto byly schopny účinně postupovat proti hrozbám terorismu jednak na národní, ale také na mezinárodní úrovni.⁴²

V této souvislosti připomínáme, že ministerstvo vnitra ve spolupráci se zpravodajskými službami a Policií České republiky v průběhu roku 2004 vypracovalo materiál Analýza rozsahu zákonných oprávnění zpravodajských služeb a Policie České republiky potřebných pro plnění jejich úkolů při potírání mezinárodního terorismu. Materiál popisuje stávající oprávnění dotčených orgánů v České republice, ve srovnání s rozsahem oprávnění jejich partnerských orgánů v zahraničí. Na základě závěrů tohoto materiálu a na základě dalších návrhů, jež jsou obsahem pasáže Národního akčního plánu boje proti terorismu: Harmonogram opatření České republiky v boji proti

⁴¹ Policie ČR[online].2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24. dubna 2010] <<http://www.mvcr.cz/clanek/narodni-akcni-plan-boje-proti-terorismu.aspx>.

⁴² Vláda České republiky o Národním akčním plánu boje proti terorismu[online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24. dubna 2010]<<http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/3AE4ABCC2919A80C12571B6006F37B9>.

terorismu, je třeba přijmout příslušná opatření legislativní či nelegislativní povahy, která by zajistila potřebné změny či zpřesnění. V legislativní oblasti by tato opatření mohla být přijata formou několika dílčích novel stávajících předpisů, nebo prostřednictvím komplexního "protiteroristického" zákona. Navrhovaná opatření se týkají zejména oblastí:

- výměny a získávání informací relevantními orgány od orgánu veřejné správy a některých soukromých subjektů;
- posílení spolupráce a výměny informací mezi orgány státní správy a příslušnými orgány zajišťujícími bezpečnost státu;
- umožnění rychlé reakce oprávněných orgánů na hrozící nebezpečí;
- plnění povinností souvisejících s provozem elektronických komunikací;
- zpřesnění dalších oprávnění příslušných orgánů zajišťujících bezpečnost státu resp. jejich přizpůsobení stavu tak, aby byly tyto schopny reagovat na případné hrozby nebezpečí.

Navrhovaná upřesnění stávajících oprávnění zpravodajských služeb a PČR plně reagovala na v úvodu uvedené požadavky a jsou koncipována tak, aby byly zpravodajské služby a PČR schopny účinně bojovat proti hrozbám mezinárodního terorismu, reagovat na podněty a žádosti příslušných zahraničních orgánů a byly tak rovnocennými a účinnými partnery při současném dodržení respektu k základním lidským právům a svobodám.⁴³

Ochrana konkrétních skupin potenciálních cílů teroristického útoku:

Je navrhováno zintenzivnění využívání stávajících bezpečnostních kamerových systémů. Vedle toho bude vytvořen komplexní dokument, který by zmapoval problematiku kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů ČR a možná řešení této problematiky. Prioritou jsou také další kroky v oblasti kontrolované přepravy nebezpečných nákladů, stejně jako ochrana dalších potenciálních cílů teroristického útoku (letový provoz, zastupitelské úřady).⁴⁴

Opatření v oblasti výzkumu, vývoje a zavádění nových technologií, vztahujících se k některým aspektům boje proti terorismu:

⁴³ Vláda ČR o Národním akčním plánu boje proti terorismu [online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24. dubna 2010]. <<http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/3AE4ABCC2919A8C12571B6006F7B9>.

⁴⁴ Policie ČR [online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24. dubna 2010]. <<http://www.mvcr.cz/clanek/narodni-akcni-plan-boje-proti-terorismu.aspx>.

Vzhledem ke skutečnosti, že teroristické a obecně zločinecké skupiny ve stále větší míře používají moderní technologie, včetně možnosti zneužití chemických, biologických, radiologických a nukleárních látek, je třeba věnovat pozornost výzkumu v uvedené oblasti.

Oblast nakládání se zbraněmi a střelivem, kontroly vývozu a dovozu vojenských zbraní a vybavení a zboží a technologií dvojího užití:

Je třeba zdokonalovat jak právní rámec národního kontrolního režimu s rizikovými materiály, tak také zajistit jeho důslednou implementaci.

Krizové řízení, Integrovaný záchranný systém a ochrana obyvatelstva:

Připravenost záchranných složek Integrovaného záchranného systému a vybraných orgánů krizového řízení systému krizového řízení na zvládání potenciálních hrozeb a z nich vyplývajících možných krizových situací musí být i nadále trvale prověřována, včetně konání relevantních cvičení a jejich důsledného vyhodnocování.⁴⁵

Celní, migrační a azylová oblast:

Je nezbytné zpřísnit a zefektivnit zásady spjaté s celní a vízovou politikou ve smyslu zkvalitnění kontrolního systému na vstupních místech do České republiky. S ohledem na vstup České republiky do Schengenského systému je třeba v uvedené oblasti zajistit koordinovaný postup na úrovni celé Evropské unie resp. Schengenu.⁴⁶

Spolupráce s veřejností, informační a mediální politika:

Jednou z priorit Evropské unie, na které se Česká republika podílí, je aktivní prevence radikalizace uzavřených přistěhovaleckých komunit a jejich příklon k teroristické činnosti. Pozornost bude i nadále věnována vytváření srozumitelných doporučení pro nejširší veřejnost v České republice, popisujících žádoucí chování v případě vzniku mimořádných událostí.⁴⁷

4.2. Konkrétní příklady protiteroristických opatření v ČR

Co se týče nebezpečnosti terorismu je možné hodnotit formy kriminality spojené s organizovaným zločinem jakými jsou např. zneužívání informací, korupce,

⁴⁵ Policie ČR [online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24. dubna 2010] <<http://www.mvcr.cz/clanek/narodni-akcni-plan-boje-proti-terorismu.aspx>.

⁴⁶ Policie ČR [online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24. dubna 2010] <<http://www.mvcr.cz/clanek/narodni-akcni-plan-boje-proti-terorismu.aspx>.

⁴⁷ Vláda České republiky o Národním akčním plánu boje proti terorismu [online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24. dubna 2010] <<http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/3AE4ABCAC19A80C12571B600F37B9>.

ekonomická, počítačová a násilná kriminalita. Přestože v těchto oblastech není politická motivace primární, může jejich rozvoj dané politické klima ovlivnit. Kriminální scéna může sehrát co se týče teroristických aktivit podstatnou logistickou úlohu, například při zajišťování financí, informací a zbraní. Znepokojující jsou proto kriminální aktivity některých příslušníků národnostních menšin (vietnamská, čínská, bulharská, arabská, ruskojazyčná, "jugoslávská", atd.) žijících na území naší republiky. Závažný je rovněž dlouhodobý růstový trend použití výbušných systémů a stálý růst násilných forem kriminality.

Patologičtí jedinci (skupiny) jsou možnými, i když málo pravděpodobnými pachateli teroristických incidentů. V průběhu posledních let bylo zaznamenáno na území našeho státu několik případů spojených s použitím nástražných výbušných systémů (NVS), jejichž pachatele lze do této kategorie zahrnout. Politická motivace je však sporná.

Pokud hodnotíme současnou bezpečnostní situaci z hlediska hrozeb terorismu v České republice, lze považovat náš stát za relativně bezpečný. Bohužel je však nutné upozornit na existenci latentního potenciálu a podmínek k jeho existenci a rozvoji. Z bezpečnostního hlediska tedy nemá smysl se ptát zda se "to" stane. Účelnější je v tomto případě kladení otázek typu: kdy, kde a jak se "to" pravděpodobně stane? a jak jsme připraveni? Odpověď na poslední otázku není v žádném případě jednoduchá. Při formulaci odpovědi na ni, je třeba brát v úvahu stav zejména níže uvedených oblastí:

1. Zpravodajství (strategické, taktické, operační)
2. Legislativa
3. Vyšetřování
4. Speciální jednotky
5. Integrovaný záchranný systém (IZS)
6. Spolupráce (mezinárodní, vnitrostátní)
7. Public Relations (vztahy s veřejností) a PSYOP (psychologické operace)
8. Věda a výzkum
9. Materiálně-technické zabezpečení pro detekci výbušnin

ad 1 Zpravodajství je považováno za základní prostředek boje s terorismem. V České republice má dominantní roli v této oblasti BIS. Nicméně problematice věnují pozornost i další zpravodajské služby a instituce. Důležitá je tato činnost i v jiných oblastech, např. v boji proti korupci a organizovanému zločinu. V souhrnu je možné konstatovat, že ze zpravodajského hlediska je oblast terorismu zabezpečena na relativně

dobré úrovni, v souladu s potřebami a možnostmi naší země. Vysoce oceňována je naše přítomnost na misích v Iráku a zvláště pak v Afghánistánu, kde naše bezpečnostní složky odvádějí dobrou práci. Nejen v mírových ale i v bojových operacích např. „Trvalá svoboda“.⁴⁸

ad 2 Trestní zákoník (zákon č.40/2009 Sb.) České republiky skutkovou podstatu "terorismus" neobsahuje a samotný obsah termínu "terorismus" není vymezen v žádné obecně závazné právní normě. Trestní zákon však umožňuje stíhat trestní činy spadající do uvedené kategorie na základě jiných skutkovou podstatu teroru a teroristického útoku. Zásadním způsobem tato problematika pravděpodobně řešena ve spolupráci s Evropskou administrativou.⁴⁹

ad 3 Vyšetřování je činnost která je považována za základní nástroj při objasňování teroristických incidentů. Obecně je vyšetřování založeno na použití kriminalistických metod, prostředků a postupů, případně na aplikacích z dalších vědních oborů. Výslednost vyšetřování v České republice je zejména v tradičních oblastech kriminality plně srovnatelná s vyspělými státy. Toto hodnocení bezesporu platí i v případech doposud vyšetřovaných potencionálních teroristických konvenčních incidentů. V oblasti nekonvenčního terorismu však zatím bezpečnostní aparát nedisponuje potřebnými zkušenostmi a specialisty, jež bylo možné k vyšetřování použít. Naštěstí zde dochází k úzké spolupráci s evropskými kolegy např. na konferencích jako je BKA Magdeburk.

ad 4 Speciální jednotky jsou mocenským nástrojem, který v průběhu uplynulých třiceti let prokázal svoji účinnost při potlačování projevů terorismu. V současné době fungují ve většině zemí jako nezbytná součást bezpečnostního aparátu. Výjimkou není ani ČR. Útvar rychlého nasazení PČR a policejní zásahové jednotky jsou relativně dobře připraveny a z hlediska výkonnosti srovnatelné s podobnými jednotkami v zahraničí. Jejich příprava je však především zaměřena na řešení konvenčních

⁴⁸ Vojenské zpravodajství ČR [online]. 2010, poslední revize 19. 4. 2010 [cit. 21. dubna 2010]. Dostupné na:<<http://www.vzcr.cz/Zpravy.aspx>.

⁴⁹ Policie ČR [online].2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24 .dubna 2010] <http://www.mvcr.cz/clanek/sbirka-zakonu.aspx>.

teroristických incidentů. V incidentech typu nekonvenčního terorismu, případně superterorismu (použití ZHN), se proto jeví možnosti jejich nasazení jako omezené.⁵⁰

ad 5 Integrovaný záchranný systém (IZS) je důležitým předpokladem úspěšného řešení krize nebo tísňové situace, související s hrozbou teroristických incidentů. IZS zahrnuje aktivní účast všech záchranných organizací (policie, hasiči, záchranáři, atd.) při plánování, výcviku a řešení krizí. Za jeho řízení odpovídá ministr vnitra.

Současný IZS je v České republice funkční relativně krátkou dobu a přes některé problémy souvisejícími např. s novými legislativními normami, s finančním zabezpečením a s potřebou zajištění vysoce kvalifikovaných odborníků. Obtíže související s jeho funkčností a výkonností jsou však postupně řešeny a koordinace i schopnosti systému mají trvale rostoucí tendenci. Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému ve znění pozdějších předpisů vymezuje integrovaný záchranný systém, stanoví složky integrovaného záchranného systému a jejich působnost, pokud tak nestanoví zvláštní právní předpis, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu (dále jen "krizové stavy").⁵¹

ad 6 Spolupráce (mezinárodní, meziresortní)

v oblasti antiterorismu (defenzivní opatření) i v boji s terorismem (ofenzivní opatření) je v České republice zajišťována a realizována na základě řady bilaterálních smluv a mezinárodních konvencí na různých úrovních. Ve vnitrostátní oblasti je tato spolupráce realizována např. v rámci IZS, bezpečnostních složek, či státní správy. Velmi aktuální jsou však formy mezinárodní spolupráce. Ta je realizována především v oblasti legislativní, diplomatické, zpravodajské, atd. V případě nenadálých událostí zasedá bezpečnostní rada státu, což je orgán vlády České republiky pro koordinaci

⁵⁰ Jednotky zvláštního nasazení [online]. 2010, poslední revize 19. 4. 2010 [cit. 21. dubna 2010]. Dostupné na:

<<http://www.jednotkazvlastnihonasazeni.estranky.cz/clanky/clanky-a-zajimavosti/urna>.
⁵¹ PROCHÁZKOVÁ, D. Bezpečnostní plánování, Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009, s.170 ISBN 978-80-86708-80-5.

problematiky bezpečnosti ČR. Je zřízena článkem 9 ústavního zákona 110/1998 Sb. O bezpečnosti České republiky.

ad 7 Vztahy s veřejností a psychologické operace

Psychologické operace (PSYOP) a public relations, jejichž podstata spočívá v ovlivnění veřejného mínění, jsou v České republice v bezpečnostní praxi prakticky neznámým fenoménem. Pro jejich efektivní využití zatím chybí především fundované teoretické a legislativní zázemí. Zahraniční zkušenosti ukazují, že mohou být velmi účinnou zbraní i podpůrným prostředkem ve sféře boje proti terorismu a boje s teroristickými organizacemi.

ad 8 Věda a výzkum

patří bezesporu mezi nejúčinnější, i když nejméně viditelné nástroje k potlačování terorismu. Aplikace teoretických i praktických výsledků výzkumu hraje obecně stále větší roli v oblasti prevence, potlačování a redukce následků teroristických operací. Racionalizace bezpečnostních postupů založená na nových a aktuálních vědeckých poznatcích je nezbytná při potlačování konvenčního terorismu, ale její význam je přímo životně důležitý v boji s nekonvenčním terorismem, nebo v případech hrozby či zneužití zbraní hromadného ničení. Česká republika má bohužel v dané oblasti relativně velké rezervy. Výzkumné programy s bezpečnostním zaměřením jsou realizovány ve velmi úzkém spektru problémů a chybí jim potřebná koordinace i materiální zázemí. Jedním z negativních důsledků je pak následně i nedostatek potřebných, vysoce kvalifikovaných odborníků.⁵²

ad 9 Materiálně-technické zabezpečení pro detekci výbušnin

Bez detekce výbušnin by byl boj s terorismem by byl de facto bojem s větrnými mlýny, jelikož se výbušniny staly hlavním prostředkem používanými teroristickými skupinami pro zasévání strachu, hrůzy a smrti nejen mezi řadovými občany.

Proto oblast preventivních prohlídek a detekce NVS a to zejména v oblasti detektorů výbušnin, kovů, nelineárních přechodů (detekce elektronických součástek), skenerů a RTG je velice důležitá a přes značnou finanční i materiální zátěž je nezbytná.

⁵² Vláda, ČR o Národním akčním plánu boje proti terorismu [online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24. dubna 2010] <<http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/3AE4ABCA919A80C12571B6006F37B9>.

Velký důraz je třeba věnovat výcviku a nasazení detekčních psů na zbraně a výbušniny a na školení obslužného personálu aby uměli výše zmíněné technické prostředky účinně používat.

Nyní můžeme uvést obecné závěry, na jejichž základě je možné dále navrhnout vhodná opatření ke zvyšování připravenosti České republiky v oblasti boje s terorismem:

Zvážit možnosti novelizace právních norem vztahujících se k oblasti protiterorismu a boje s terorismem.

Zkvalitňovat podmínky a vytvářet předpoklady pro systematický monitoring a analýzu teroristických hrozeb. V rámci této činnosti přehodnotit a zkvalitnit funkci protiteroristického systému (CTS), jehož hlavním cílem je výměna a efektivní využívání informací zaměřených na problematiku terorismu. Prohlubovat mezinárodní spolupráci. Zdokonalovat integrovaný záchranný systém. Vytvářet finanční a materiální zdroje.

Vytvořit výzkumný program a v jeho rámci řešit tématické úkoly zaměřené např. na psychologické a sociální aspekty terorismu, krizový management, problematiku výcviku, nové technologie atd.

Zpracovat a realizovat plány systému přípravy potřebných specialistů. Krizové plány pro mimořádné události spojené s násilnými praktikami teroristických skupin.

V těchto plánech položit důraz na jednoznačnou hierarchii podřízenosti zasahujících složek, vymezení jejich kompetencí a povinností. Dbát v první řadě bezpečnosti zasahujících specialistů. Zaměřit se na pracovní postupy a evakuační plány mít je zpracované v několika variantách aby útočníci nemohli jednoznačně odhadnout postup na místě mimořádné události. Je třeba udělat vše, aby nedošlo k narušení záchranné operace sekundárním či terciálním útokem.⁵³

Měl by být vytvořen systém, který by monitoroval klíčová slova při elektronické komunikaci (email, telekomunikační prostředky), vypůjčování knih s danou tématikou, stahování obsahu s internetu, nákup nezbytných surovin pro výrobu výbušnin, jako jsou zemědělská hnojiva. I přes to, že díky těmto opatřením dojde k omezení práv jednotlivce, prevence případného útoku a z toho vyplývající záchrana životů a zdraví nevinných obětí stojí výše nad minimálním omezením svobody či komfortu jednotlivce.

⁵³ Vláda ČR o Národním akčním plánu boje proti terorismu [online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24. dubna 2010]. <<http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/3AE4ABCAC291C12571B6006F37B9>.

Představa, že se podaří terorismus zcela vymýtit se ve světle uvedených faktů jeví jako velmi nepravděpodobná a nereálná. Nicméně s terorismem je nutné a hlavně možné bojovat. Na základě možných protiopatření je možné jeho projevy a ohniska potlačovat, kontrolovat a omezovat. Uvedená nutnost však přesahuje možnosti jednotlivých složek státní moci i možnosti jednotlivých států. Právě z tohoto důvodu musí být boj s terorismem veden komplexně, na základě široké mezinárodní spolupráce. Bez splnění uvedených podmínek, pak nemůže být nikdy dlouhodobě úspěšný.⁵⁴

5. Teroristické organizace

Příčiny vzniku teroristických skupin

Teroristické metody jsou používány především teroristickými skupinami. Teroristické skupiny mají zpravidla méně než 50 aktivních členů (výjimku činí teroristická skupina Al-kajda jež má cca 50 000 aktivních členů), další členové patří k materiálně-technické podpoře. V historii i v současnosti můžeme mezi jednotlivými skupinami najít společné příčiny jejich vzniku.⁵⁵

Jako základní společnou příčinu můžeme považovat odpor proti oficiální vládě nad příslušným územím. Další společnou příčinou bývá hnutí proti okupujícím ozbrojeným silám daného území. K těmto základním příčinám je od počátku 90. let 20. století přiřazována příčina globalizace, vytvářející nové podmínky pro rozšíření terorismu do mezinárodních měřítek, kdy dochází ke zvýšené mobilitě, většímu etnickému a rasovému míšení, směřujícímu k uvědomování si odlišností, ať už skutečných či smyšlených. Mnoho studií také prokázalo, že chudoba není přímým původcem vzniku terorismu, jak se dříve předpokládalo. A ani ekonomickou podporou chudých zemí nelze zcela terorismus odstranit z daného teritoria.⁵⁶

Současné trendy vznikajících teroristických skupin se spojují s totalitními a ideologicky nesnášenlivými režimy, často jsou hlavní aktéři nestátního charakteru. Za příčinu vzniku terorismu je považována paradoxně i demokracie, její současná nedokonalost vede k rostoucí snaze o nezávislost většího množství etnik, související

⁵⁴ Vláda ČR o Národním akčním plánu boje proti terorismu[online]. 2010, poslední revize 20. dubna 2010 [cit. 24. dubna 2010]<
<http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/3AE4ABCAC291980C12571B66F37B9>.

⁵⁵ ŘEHÁK, D., FOLTIN, P., STOJAR, R., Vybrané aspekty soudobého terorismu. Ministerstvo obrany České republiky, 2008, s. 29 ISBN 978-80-7278-443-1.

⁵⁶ KOHOUT, P. Ekonomické souvislosti terorismu.[cit. 28. 2. 2006]. EURabia.[on-line].

s odporem sdílet domov s jinou etnickou skupinou⁵⁷. Nerovnováha mezi jednotlivými civilizacemi, nespokojenost obyvatelstva, špatné životní podmínky vedou k migraci osob a následné podpoře radikalizace, extremismu a terorismu.⁵⁸

Organizační struktura teroristických skupin

Důležitým organizačním prvkem útoku je teroristická skupina. V ní se sdružují teroristé s naprosto stejnými ideály a cíli. Pro některé je jen samotná účast ve skupině dostatečným naplněním a zadostiučiněním. Velikost skupiny může být různá. Většinu tvoří malé organizace, které čítají maximálně 50 členů a několik osob obstarávajících zbraně a materiální zázemí. Výjimky tvoří organizace jako Hamás, Hizballáh nebo al-Káida mající několik tisíců členů a nespočet sympatizantů. Řízení velké teroristické skupiny je složitý mechanismus. Skupiny jsou rozděleny do spousty malých buněk. Například al-Káida se skládá z buněk čítajících pouhé 3 členy. Členové se znají navzájem, znají také svého přímého vedoucího, nikoho jiného však ne. Vedoucí buňky zná vedoucí dalších 2 buněk a své přímé podřízené. Z těchto malých skupinek je složena celá několikatisícová organizace působící téměř ve všech muslimských zemích. Výhody jsou zřejmé. Při prozrazení jednoho člena skupiny nemůže být prozrazeno víc než jména 3 dalších členů. Je téměř nemožné dopátrat se šéfů podobných gigantických organizací, většinou i proto, že žijí celá léta běžným životem a přidělenou práci pro skupinu odvedou jen jednou za několik let. Ke komunikaci používají nejmodernější prostředky jako je např. internet a dorozumívají se formou zašifrovaných zpráv.

Dále se věnuji nejvýznamnějším teroristickým organizacím, metodám a důsledkům jejich „práce“.

5.1. Óm šinrikjo

Tato japonská náboženská sekta založená v roce 1987 Šoko Asaharou odkud se rozšířila Ruska, Austrálie, Německa, Indonésie, USA a na Tajvan. Tato sekta nechvalně proslula prvním použitím látek hromadného ničení, které nasadila v roce 1995 v Tokijském metru, kde zahynulo 20 osob, zraněno více než 5 500 obyvatel japonské

⁵⁷ Bell-Fialkoff, A. Etnické čistky. 1.vyd. Praha: Práh, 2003, s.62 ISBN 80-7252-070-9.

⁵⁸ ŘEHÁK D., FOLTIN P., STOJAR R., Vybrané aspekty soudobého terorismu. Ministerstvo obrany České republiky, 2008, s. 21 ISBN 978-80-7278-443-1.

metropole.⁵⁹ Ačkoliv sekta jako taková existuje dodnes, distancuje se od terorismu a zodpovědné osoby byly odsouzeny.⁶⁰

Hlavním cílem této původně náboženské skupiny bylo získání politické moci v Japonsku za použití chemických a biologických zbraní. Např. v roce 1992 chtěli koupit v Zairu bakterie eboly.⁶¹

5.2. IRA

Irská republikánská armáda (Irish Republican Army) je militantní organizace působící současně převážně v Severním Irsku. IRA původně nejaktivnější organizace v irské válce za nezávislost proti britské nadvládě. Po vzniku svobodného Irského státu a občanské válce v letech 1922/23 se Ira uchyluje na území velké Británie (provincie Ulster). Od 70. let minulého století vede intenzivní boj s představiteli Velké Británie. V roce 1998 došlo k dohodám o odzbrojení. Pro IRA tak skončil boj za osvobození Severního Irsku po půl století bojů a atentátů. V dnešních dnech je organizace podezřívána z kriminální činnosti, což se projevilo při jedné z největších bankovních loupežích v nedávné době na území Severního Irsku.

IRA proslula používáním nastražených výbušných systémů, kterým zasévala strach do řad pro ní okupační britské armády. Této organizaci se podařilo do svých řad rekrutovat mnoho bývalých příslušníků britské armády, kteří měli bohaté zkušenosti s využíváním výbušnin.⁶²

5.3. ETA - Euskadi Ta Askatasuna

Euskadi Ta Askatasuna nebo-li ETA je ozbrojená baskická nacionalistická a separatistická organizace, která se snaží násilím vytvořit nezávislý socialistický stát. Baskicko leží na územích Španělska a Francie. Podle těchto států, Evropské unie a Spojených států je ETA brána jako teroristická organizace, ačkoliv to takto nebylo vždy. Do roku 1975 byla ETA chápána jako organizace bojující proti totalitnímu režimu

⁵⁹ Group profile Aum Ahinrikyo cit. 14 th Semp. 2007 NUOT Terrorism Knowledge Base.

⁶⁰ ŘEHÁK D., FOLTIN P., STOJAR R., Vybrané aspekty soudobého terorismu. Ministerstvo obrany České republiky, 2008, s. 136 ISBN 978-80-7278-443-1.

⁶¹ Krulík, O. Česká republika v boji proti terorismu, Praha: Odbor bezpečnostní politiky ministerstva vnitra ČR, 2003, s. 28.

⁶² Cragin, K., DALY, S. Dynamic the terrorist Thera. Santa Monica: RAND, 2004, s. 27 ISBN 083-30-34-94-4.

generála Franca. Jméno *Euskadi Ta Askatasuna* znamená v baskickém jazyce „Baskický stát a svoboda“.

Organizace byla založena v roce 1959 za totalitního režimu generála Franca a rychle se vyvinula ze skupiny prosazující tradiční kulturní způsoby v polovojenskou organizaci. Její ideologií je marxismus-leninismus.

Motto této organizace je "Bietan jarrai", což znamená "Držet se obou". Toto odkazuje na dva motivy v symbolu ETA - had (symbol tajnosti a vychytralosti), který se ovíjí kolem sekery (symbol síly).

Organizace se snaží o:

- získání práva na vytvoření nezávislého Euskal Herria (Baskického státu)
- uznání obyvatel Baskicka jako jediných, kteří mohou o tomto kraji rozhodovat
- amnestii všem uvězněným členům organizace i členům v exilu
- respekt pro "výsledky demokratického procesu v Baskicku"
- absolutní mír poté, co budou všechny podmínky splněny

ETA na rozdíl od mnoha jiných organizací, varuje před útokem, aby vyloučila oběti na lidských životech z řad civilního obyvatelstva. Stejně jako IRA využívá při svých útocích NSV s dálkovou iniciací pomocí rádiových vln. Jako výkonný prvek NVS zde najdeme vojenské a průmyslové výbušniny. Ne zřídka se zde můžeme setkat i s domácími vyrobenými výbušninami.

5.4. Kosovská osvobozenecká armáda - UÇK

Kosovská osvobozenecká armáda (albánsky: *Ushtria Çlirimtare e Kosovës* UÇK) byla teroristická skupina kosovských Albánců, vzniklá v době občanské války v Kosovu. Jejímž cílem byla nezávislost Kosova na Srbsku. V roce 1999 byla organizace transformována na Kosovský ochranný sbor.

Kořeny UÇK leží v kruzích radikálně zaměřených emigrantů po roce 1981, kteří především ve Švýcarsku a Německu vytvořili vlivnou diasporu. Po zrušení kosovské autonomie v roce 1990 se tyto kruhy radikalizovaly. Část umírněnějších představitelů se přidala k politické platformě Ibrahima Rugovy, tvrdé jádro však odmítalo uznat stranu legalizovanou Srby a začalo připravovat ozbrojený odboj.⁶³ Roku 1993 došlo v Drenici k setkání emigrantský špiček kosovských Albánců s radikály v Kosovu a byla dohodnuta příprava gerilové války. Po uzavření Daytonské mírové smlouvy v prosinci

⁶³ Patrik Girgle, Kosovo - stručná historie států, Nakladatelství Libri 2006, s. 97 ISBN: 978-80-7277-433-3.

1995, v níž bylo Kosovo potvrzeno jako nedílná součást Srbska, znamenal pro kosovsko-albánské radikály šok. Došlo k zformování elity tzv. domácího křídla, jejímž představitelem se stal Hashim Thaci, který se po Kosovské válce (1999-2001) stal prvním kosovským premiérem.

Nejen pro mezinárodní společenství bylo problematické propojení UÇK mezinárodními zločineckými aktivitami albánské emigrace ve Švýcarsku, v Itálii, v Německu a dalších zemích. Koncem 90. let ovládali Albánci odhadem již 80% evropského obchodu s heroinem, který z 90% procházel tranzitem přes Kosovo.⁶⁴

Vládu dnes Kosovu tak fakticky převzali politici, kteří jsou úzce spjati s bývalou UÇK a mezinárodním organizovaným zločinem. Tyto struktury sice vytvořily navenek zdání demokracie založením politických stran, ovšem reálnou moc v zemi drží kosovská mafia.

Tato organizace pro prosazení svých cílů využívala malých skupiny ozbrojených ručními palnými zbraněmi, které prováděly únosy či odstřelování civilních cílů. Také využívaly ručních granátů a ženijních min.

5.5. Hizballáh

Libanonská islámská skupina Hizballáh byla založena v roce 1982 jako přímá reakce na izraelskou invazi do Libanonu. Hlavní cíle se v průběhu let měnily, primární je ovšem vytvoření šíitské teokracie v Libanonu, zničení státu Izrael a eliminace vlivu Západu na blízkém východě. Organizace je podporována Sýrií a muslimskými nadacemi. Zvláštností je rozporuplnost v jeho mezinárodním uznání. Ne všechny země mezinárodního společenství jej považují za teroristickou skupinu. Tato organizace je aktivní na blízkém východě, kde provedla více než 180 útoků při nich zahynulo na 850 osob a 1550 jich bylo zraněno.⁶⁵ Hlavním terčem jsou vojenské, diplomatické a námořní objekty. Pro prosazení svých cílů Hizballáh používá NSV, kde primární výkonným prvkem jsou vojenské muniční elementy jako jsou dělostřelecké a minometné granáty nebo ruční protitankové zbraně, ruční granáty, ženijní miny, které jsou zpravidla inciovány pomocí rádiových vln či přímo obětí. Dále pak využívá nepřímé

⁶⁴ Signály.cz [online]. 2010, poslední revize 17. 1. 2008 [cit. 24.dubna 2010]<
<http://kralik.signaly.cz/0801/nezavisle-kosovo-co-si>[cit.13.04.2010].

⁶⁵ HAJJAR, S. G. Hizballah: terrorism, National liberation, or Menance? Carlisle: Strategic Studies Institute, 2002, s. 6, ISBN 158487-097-4.

dělostřelecké palby pro níž využívají improvizované odpalovací rampy, ze kterých zpravila odpalují tříštivo-trhavé nebo zápalné střely ráže 107 mm čínské výroby.

5.6. Hamas

je sunnitské islamistické hnutí vytvořené roku 1987 působící na území Izraele a palestinské samosprávy. Zakládající členy se stávali příslušníci organizace Muslimské bratrstvo. Hlavním cílem je vytvoření islámského státu v Palestině. Terčem útoků Hamasu jsou především izraelská civilní a vojenská zařízení. Za dobu své činnosti provedl více než 580 útoků při nichž zahynulo 603 osob a více než 3000 bylo zraněno.

Tato organizace používá NSV iniciované rádiovými vlnami a sebevražednými útočníky. Také využívá protitankové neřízené a řízené střely, ženijní munici jakou jsou protitankové miny a různé rozněčovače v kombinaci s vojenskými trhavinami a muničními prvky.⁶⁶

5.7. Al-Káida

Dle svobodné internetové encyklopedie wikipedie je Al-Káida (arabsky: **قاعدة**; lze se setkat i s jinou transkripcí do češtiny, například: al-Kajdá, al-Kajda, al-Kájda, Al-kajda), do češtiny obvykle překládáno jako *základna*, je militantní islámskou organizací, stojící za řadou velkých atentátů a únosů po celém světě.

V čele této organizace stojí v současné době saudskoarabský multimilionář Usáma bin Ládín, který se značnou měrou podílí na jejím financování. Soudí se, že většina mužů ve vrcholovém vedení patří spíše k sunnitské větvi islámu.

Podle vlastních prohlášení pokládá al-Káida za svůj prioritní cíl nastolení ryze muslimských států (např. chalífátů) na celém Arabském poloostrově a šíření islámské víry do jiných zemí. Za svého hlavního nepřítele přitom označuje USA, které viní z drancování arabského ropného bohatství a snahu o dosažení rozhodujícího vlivu v této oblasti. Osočují však i řadu evropských zemí, především Velkou Británii z výrazné podpory amerických vojenských operací, díky čemuž údajně nebudou váhat teroristicky útočit na evropské cíle.

⁶⁶ HAMAS (Islamic Resistenc Movement). [cit.14.zář 2007]. The Online Military Enciklopedia-MILNET [on-line]. Available on WWW: [http://www.milnet.com/tgp/data/hamas.htm].

Vznik organizace

Al-Káida měla být založena na konci 80. let 20. století, za vznik často bývá uváděn rok 1988. Její počátky však sahají již do doby zahájení okupace Afghánistánu sovětskými vojsky v roce 1979.⁶⁷ Řada jeho členů se totiž rekrutovala z arabských mudžáhidů, kteří v té době bojovali proti okupačním sovětským vojskům. Byli proto víceméně skrytě podporováni jak materiálně tak finančně Spojenými státy a řadou okolních muslimských zemí. K této podpoře se připojil i Usáma bin Ládín, který zasílal pomoc ze sousedního Pákistánu.

Po odchodu sovětských vojsk tak v zemi zůstaly velké skupiny dobře vycvičených i vyzbrojených bojovníků, které hledali své uplatnění. S řadou s těchto mudžáhidů navázal Usáma bin Ládín kontakt a nabídl jim místo v nově vznikající ryze islámské organizaci al-Káida.

Došlo tak kuriózně k situaci, kdy se americké zbraně obrátily proti Američanům a západní Evropě a dodnes jsou některé z nich součástí výzbroje arabských teroristů.

Organizační systém organizace

Organizační schéma Al-Káidy je vytvořeno velmi sofistikovaně. Celá struktura se skládá z tříčlenných skupinek (buněk), jejichž členové se znají navzájem. Velitelé nad nimi jsou opět v kontaktu s pouze třemi buňkami a tak až prakticky k vrcholnému velení.

Výhoda této struktury je především v jejím utajení a jen velmi obtížné infiltraci zvenčí. Pokud dojde k prozrazení jedné tříčlenné skupiny a její členové jsou pozatýkáni, nemohou prakticky prozradit žádného dalšího člena, kromě svého přímého velitele. A pokud se jemu podaří uniknout, stopa zde definitivně končí. Účinnost systému dokazuje i současná praxe, kdy přes intenzivní pátrání americké armády a tajných služeb dochází k zatčení špičkově postavených mužů al-Káidy jen velmi sporadicky.

Je běžné, že členové uvedených buněk pracují po dlouhou dobu jako tzv. „spící agenti“, což znamená, že nevyvíjejí žádnou vlastní teroristickou činnost a žijí ve společnosti naprosto skrytě. Teprve v případě potřeby, např. po několika letech je terorista aktivován a provede předem dohodnutou práci. K vzájemné komunikaci používají členové al-Káidy i velmi moderní metody včetně internetu a šifrovaných zpráv, které jdou jen velmi těžce rozluštit.

⁶⁷ A-Qaeda.[On-line].2007, poslední revize 14.zář 2007 [cit. 14. zář 2007]. Dostupné na WWW:[<http://www.cfr.org/publication/9126/>].

Teroristické akce al-Káidy

Ne všichni arabští teroristé jsou součástí organizační struktury al-Káidy. Často však dochází k vzájemné spolupráci těchto extrémistických sil a někdy je i obtížné určit, jaké vedení stojí za určitým konkrétním atentátem nebo bombovým útokem. Organizace již několikrát prokázala schopnost globálního působení.⁶⁸ Mezi největší akce, připisované al-Káidě patří:

- Za suverénně největší teroristickou akci soudobých dějin lze jednoznačně označit letecké útoky na USA z 11. září 2001.
- Příslušníci hnutí al-Káida stojí za teroristickými bombovými útoky na americké ambasády v Nairobi v Keni a Dar es-Salaamu v Tanzanii.
- Al-Káida bývá také spojována s bombovými útoky v Saúdské Arábii v letech 1995 a 1996.
- Sebevražedný pumový útok na americký torpédoborec USS Cole v jemenském přístavu Aden ze dne 12. října 2000
- Al-Kaida stojí za celou řadou útoků v Iráku a v Afganistanu

Významní členové:

Usáma bin Ládín

Usáma bin Ládín, přesněji Usáma bin Muhammad bin Ládín Usáma se narodil roku 1957 (někdy bývá udáván i rok 1955) v bohaté rodině v Saúdské Arábii. Jeho otec byl Jemenec a matka Syřanka. Byl 17 dítětem z 52 dětí stavebního magnáta multimiliardáře Mohameda bin Ládina (108-1967), který měl kolem 20-ti žen a Usáma byl jediný syn jeho 10-té ženy. Od malička byl vychováván jako řádný muslim. Dětství strávil v kolébce islámu v Hidžázu (nacházejí se zde dvě svatá města islámu Mekka a Medína).

Během studií se stal členem místní fundamentalistické organizace zvané Muslimské bratrstvo. Dokonce byl nějaký čas členem královské policie, která dohlíží na dodržování muslimského práva Šaria.

Jako mudžáhid bojoval Usama bin Ládín s podporou USA proti sovětské okupaci Afghánistánu. Později ho USA obvinili z inspirace a podpory útoků proti americkým občanům. Usáma bin Ládín a al-Káida jsou od roku 2001 hlavním terčem americké války proti terorismu. V současnosti je nehledanějším uprchlíkem FBI, je hledán a podezírán z mnoha teroristických útoků po celém světě. Senát USA vyhlásil

⁶⁸ CARGIN, K., DALY, S. The dynamic Terrorist Threat. Santa Monica: RAND, s.27. ISBN 0-8330-3494-4.

několika miliónovou odměnu (50 mil.) za informace vedoucí k jeho dopadení. Mediálně známou podobu můžeme vidět v příloze č. 1.⁶⁹

Ayman al-Zawahiri

narodil se 19. června 1951, Egyptě je světově hledaným terorista, druhý muž organizace lékař, spisovatel a básník.

Narodil se v Egyptě v rodině profesora farmakologie, vystudoval lékařství na univerzitě v Káhiře. V době studia se zapojil podobně jako Usáma Bin Ládín do činnosti Muslimského bratrstva, v sedmdesátých letech se přesunul do radikálnějšího hnutí Islámský džihád. V roce 1981 byl zatčen a uvězněn v souvislosti s vraždou egyptského prezidenta Anwara Sadata. Protože však nebylo možné al-Zawahiriho usvědčit z podílu na její účasti, byl propuštěn. V 80 letech odcestoval do Afghánistánu, kde se účastnil bojů proti sovětským okupačním vojskům. Tam se setkal s Usámou bin Ládinem, kterému pomáhal mu se založením al-Káidy.

V roce 1990 se al-Zawahiri se vrátil do Egyptu, kde se snažil přenést zkušenosti z Afghánistánu do Islámského džihádu. Roku 1996 byl zatčen v Rusku pro podezření, že byl zapojen do odboje čečenských muslimských separatistů proti Ruské federaci. Ani zde se mu nepodařilo nic prokázat, a tak byl propuštěn. V roce 1997 byl obviněn ze zodpovědnosti za masakr 62 turistů v egyptském městě Luxor. Za to byl v nepřítomnosti odsouzen k smrti egyptským vojenským soudem roku 1999.

V roce 2001 řídil al-Zawahiri ze svého štábu v Kosovu a v Albánii teroristické akce albánské Národní osvobozené armády, kterých se účastnili i bojovníci Kosovské osvobozené armády, Islámského džihádu a al-Káidy, proti zákonné makedonské vládě. 25. září téhož roku byl na něj vydán v souvislosti s teroristickými útoky z 11. září zatykač Interpolu.

Po americké invazi do Afghánistánu se tvrdilo že v důsledku bombardování jeskynních komplexů byl al-Zawahiri zabit i se svoji manželkou a dětmi, což však nebyla pravda. 13. ledna 2006 zorganizovala CIA nálet na pákistánskou vesnici blízko afghánských hranic, kde se měl údajně skrývat, ale výsledkem bylo pouze zabití

⁶⁹ Most wanted terrorist [online].2008, poslední revize 17 .1. 2008 [cit. 24. dubna 2010]<
<http://www.fbi.gov/wanted/terrorists/teralzawahiri.htm>.

civilistů. Po americké invazi do Iráku byl Ayman al-Zawahri jedním z organizátorů odporu proti americké okupaci Iráku.⁷⁰

Abú Músá Zarkáví

Abú Mus'ab az-Zarqáwí, arabsky *يواقرزلا بعصموبأ*, v českých médiích obvykle nesprávně Abú Músa/Músá/Musá Zarkáví, (20. října 1966 Zarka, Jordánsko - 7. června 2006, Bákuba, Irák) byl muslimský militantní vůdce a samozvaný vůdce al-Káidy v Iráku, kde pod svým velením sjednotil protiamerické muslimské síly.

Zarqáwí byl zodpovědný za řadu násilných a teroristických útoků v Iráku, včetně poprav rukojmích.

Byl zabit při americkém cíleném leteckém útoku u města Bákuba severně od Bagdádu 7. června 2006. Nálet provedly americké letouny typu F/A - 18 Hornet⁷¹

Muhammad Umar

Muhammad Umar (* 1959) byl vůdce Talibánu v době, kdy Tálibán prakticky ovládal celé území Afghánistánu (Islámský emirát Afghánistán), což z Umara de facto dělá vůdce Afghánistánu v letech 1996-2001.

Muhammad Umar je etnický Paštún, narozený pravděpodobně roku 1959 v Nudáhu, malém městečku poblíž Kandaháru v jihovýchodním Afghánistánu. Již v mládí přišel o otce a sám se musel starat o rodinu. Když byl Afghánistán pod sovětskou okupací, Umar byl jeden ze členů odboje proti Sovětům. Poté, co Tálibán roku 1996 převzal moc v Afghánistánu, Muhammad Umar se postavil do čela nově vzniklého emirátu a začal si říkat *kníže věřících*.

Zejména díky jeho spojení s Al-Káidou se od roku 2001 stal jedním z nejhledanějších teroristů americké strany, která vypsala odměnu 10 miliónů dolarů za informace, které pomohou k jeho dopadení. Veřejnosti není známo příliš informací o jeho osobě, existuje pouze pár fotek, o které se při jeho hledání dá opřít.⁷²

⁷⁰ Most wanted terrorist [online]. 2008, poslední revize 17. 1. 2008 [cit. 24. dubna 2010]<
<http://www.fbi.gov/wanted/terrorists/teralzawahiri.htm>.

⁷¹ Most wanted terrorist [online].2008, poslední revize 17. 1. 2008 [cit. 24. dubna 2010]<
<http://www.fbi.gov/wanted/terrorists/teralzawahiri.htm>.

⁷² BBC NEWS [online]. 2001, poslední revize 18. 9. 2001 [cit.18.září 2001]<
http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/1550419.stm.

6. Významné teroristické útoky

6.1. 11. září 2001

Útoky z 11. září 2001 byly sérií koordinovaných teroristických útoků, které se uskutečnily ve Spojených státech amerických. Podle oficiálního vyšetřování 19 mužů spojených s militantní islámskou organizací al-Káida uneslo 4 letadla letící na komerčních linkách společnosti American Airlines a United Airlines. Dvě z nich (American Airlines č. 11, United Airlines č. 175) narazila do věží Světového obchodního centra v New Yorku, zabila všechny na palubě a další lidi uvnitř budov. Obě zasažené budovy se do dvou hodin zhroutily, zničily přilehlé budovy a další poškodily. Třetí letadlo (American Airlines č. 77) narazilo do Pentagonu, sídla Ministerstva obrany Spojených států amerických v hlavním městě USA, Washingtonu. Čtvrté letadlo (United Airlines č. 93) se zřítilo v neobývané oblasti v Pensylvánii po souboji mezi teroristy a pasažéry o ovládnutí letadla. Letadlo letělo na Washington a spekuluje se, že mělo za cíl zasáhnout Bílý dům a nebo americký Kapitol.

Při útocích celkem zemřelo 2 993 lidí včetně únosců. Většina z obětí byli civilisté, pocházející celkem z 90 zemí.

V reakci na útoky vyhlásili Spojené státy Válku s terorismem, provedli invazi do Afghánistánu a svrhli hnutí Taliban, které poskytovalo zázemí teroristům z Al-Káida – (oficiální český název). Mnoho dalších zemí také posílilo anti-teroristickou legislativu a pravomoci svých bezpečnostních složek.

Náhlý a překvapivý útok teroristů na cíle ve Spojených státech amerických ponořil na několik měsíců svět do strachu a obav. Američané byli náhle oloupeni o pocit bezpečí a nedotknutelnosti své země. Teroristé v podstatě dosáhli svých cílů: způsobili obrovské materiální škody a připravili obyvatele USA a turisty cestující tam navždy o část jejich svobod.

Cíle, které se teroristům podařilo zničit a nebo zasáhnout, nebyly vůbec vybrané náhodně. Světové obchodní centrum se stalo obětí svého předního postavení na panoramatu Manhattanu, který reprezentuje ekonomicky vyspělé USA. Pentagon jako sídlo Ministerstva obrany USA a hlavně jako velitelství ozbrojených sil působilo a působí i nadále jako symbol vojenské síly země. Je velmi pravděpodobné, že letadlo letu č. 93 mělo zasáhnout třetí dominantní sektor americké společnosti. Po úderech na ekonomický a vojenský sektor se hlásil jako strategický cíl sektor politický. Můžeme se

už jen dohadovat do jaké míry přispěli k záchraně politických objektů a také lidí v nich či v jejich okolí samotní pasažéři, kteří se proti čtyřem únosům postavili.

Každopádně teroristický útok, jehož katastrofální obraz doslova obletěl celý svět, měl rozsáhlé důsledky a to v téměř v každé oblasti lidského života. Útoky spojily rivaly, ovlivnily počínání politiků, zasáhly do státních rozpočtů, zanechaly těžké stopy v ekonomice USA i světa, určily směřování dějin na nejbližší roky, naplnily smyslem Severoatlantickou alianci, inspirovaly mnohé umělce, stvořily nové počítačové hry, ukázaly lidem světa, co znamená pravý a skutečný terorismus. Nejvíce ale zasáhly samotné rodiny, blízké a přátele tisíců mrtvých.

Celý civilizovaný svět začal přijímat výrazná opatření, která měla omezit prostor pro působení teroristů. Zasedaly různé bezpečnostní výbory a porady vlád jednotlivých zemí. Výsledkem tohoto úsilí na mezinárodní scéně byl vznik velkého napětí a obav. Vlády států se nebránily využívat při boji s terorismem i své vlastní armády.

Útoky měly nejvýraznější dopad na bezpečnostní status ve Spojených státech. Administrativa amerického prezidenta George W. Bushe, který nastoupil do úřadu teprve v lednu 2001, přijala rozsáhlý systém opatření a bezpečnostních omezení. Uvedla do praxe pěti bodovou stupnici, podle které jsou občané USA informováni o aktuálním stavu ohrožení. USA postupně přijímaly stále více omezení týkajících se stykem se zahraničními návštěvníky. Administrativa začala považovat za nutné brát na letištích otisky prstů, sbírat fotografie příjíždějících turistů a pod. V návaznosti na války v Afghánistánu a v Iráku v USA začala protiteroristická opatření nabírat stále více na svém významu a na své moci zasahovat častokrát velmi nepříjemně do životů mnohých lidí, nevyjímaje samotných Američanů.

Bushova administrativa zřídila též Ministerstvo vnitřní bezpečnosti (*United States Department of Homeland Security*), Centrum shromažďování údajů o hrozbě, Centrum pro monitorování terorismu a Správu pro bezpečnost v dopravě. Federální úřad pro vyšetřování USA (FBI) začal považovat boj s terorismem za nejvyšší prioritu, rozšířil bojové skupiny a také se pokouší zdokonalit komunikaci se CIA. Ústřední zpravodajská služba USA (CIA) obnovila veškeré tajné operace a zaměřila se na výuku cizích jazyků.

Přímým důsledkem teroristických útoků byla reakce vlády USA, jejíž bezprostřední gesto se dá charakterizovat intenzivním hledáním „uchopitelného“ viníka. Jelikož tajné služby více zemí nepochybovaly o vině teroristické sítě Al-Káida, jediným prostorem pro vojenskou odvetu Spojených států se náhle stal Afghánistán, na jehož území al-Káida vedená Usámou bin Ládinem cvičila své oddané bojovníky ve vládou

podporovaných táborech. 7. října 2001 USA podnikly první leteckou ofenzívu a následný vpád do této islámské země. Týden na to 18. září 2001 USA vyhlásili válku globálnímu terorismu.

Dalším politickým důsledkem katastrofy z 11. září bylo vítané oživení vztahů Ruska a USA. Tehdejší prezident Ruské federace Vladimír Vladimírovič Putin velmi obratně využil tragédii a projevil osobní sympatie a zasloužil se o rozšíření přátelských vztahů.

Vítaným důsledkem se stalo i naplnění cílů NATO novým smyslem. Severoatlantická aliance se opět semkla, tentokrát proti terorismu a snažila se poprvé v historii uplatnit článek 5 o pomoci spojenců napadenému členovi paktu.

Ekonomický dopad teroristických útoků na cíle v USA byl už v prvních dnech zřejmý. Analytici se však shodují v tom, že útoky nemohly výrazně zasáhnout ekonomiku Spojených států, protože toto hospodářství je velmi diverzifikované a decentralizované, aby rána na jednom poli jeho působnosti odhalila jeho slabost. Touto slabostí a zároveň nejmocnější silou americké ekonomiky je vůle a zájmy řadového spotřebitele, které se útoky příliš nenarušily.

Negativní ekonomický dopad je především v podobě rychleji rostoucí ceny ropy na světových trzích, obrovské ztráty na příjmech amerických leteckých společností, kolaps cestovního ruchu v Evropě způsobený strachem z látání a neuvěřitelně vysoký a roky rostoucí deficit státního rozpočtu USA, který vytváří prostor pro masivní inflaci, a tím i postupný pád hodnoty dolaru vůči euru. Graf uvádím v příloze.

Velice významným prostředkem v boji s terorismem představuje Homeland Security Office of USA založená v roce 2001. Tato organizace shromažďuje, vyhodnocuje a koordinuje všechny bezpečnostní a informační služby jakou jsou FBI, CIA atd. Velice bych se přimlouval za vzniknutí českého potažmo evropského centra koordinujícího boj proti terorismu.

Dalším důsledkem byl spojenecký útok na Afganistan, zavedly se zvýšené kontroly cestujících používající letecké spoje, monitoring elektrické komunikace a zájmových osob. Nemalé finanční prostředky byly vynaložena na prevenci možných teroristických útoků. Blíže se preventivním opatřením věnuji v kapitole č. 6.⁷³

⁷³ Wikipedia [online]. 2010, poslední revize 18. 3. 2008 [cit. 18. dubna 2010] <http://cs.wikipedia.org/wiki/11._z%C3%A1r%C5%99%C3%AD_2001>

6.2. Teroristické útoky v Madridu v roce 2004

Dne 11. března 2004 se madridské příměstské vlaky staly terčem série teroristických útoků, k nimž se přihlásila organizace Al-Káida. Při útocích zemřelo 191 lidí a 1800 lidí bylo zraněno. Viz příloha č. 2.

Oficiální vyšetřování později odhalilo, že útoky provedla skupina muslimských teroristů inspirovaná Al-Kaidou. Útok proběhl tři dny před parlamentními volbami a výrazně změnil jejich výsledek ve prospěch socialistů, kteří pak stáhli španělské jednotky z Iráku.

Nálože byly odpáleny na dálku pomocí mobilních telefonů.

Teroristé byli po několika dnech obklíčeni policií ve městě jižně od Madridu, aby unikli zatčení spáchali sebevraždu za použití výbušnin. Tyto útoky a neobratná snaha španělské vlády připsat je ETA jsou považovány za důvod zcela nečekaného vítězství socialistů ve volbách nad favorizovanými vládnoucími lidovci.

Al-Kajda použila celkem 14 náloží z nichž 10 bylo ovládáno mobilním telefonem. Všechny těchto 10 náloží oddetonovalo přesně dle požadavků útočníků. Zbývající 4 nálože byly připraveny na iniciaci časem (o iniciaci podrobněji pojednává kapitola 8.3.6). Díky špatnému načasování iniciačního zařízení a to buď neznalostí nebo technickým selháním došlo k 12-ti hodinovému posunutí exploze. Díky čemuž nedošlo k výbuchu v tunelu ale na nádraží, což zachránilo minimálně stovky lidských životů. Něco podobného se také odehrálo při útocích v Londýně (podrobněji kapitola 4.4).

Na základě těchto událostí se v evropských metropolích objevilo více policistů, což přineslo preventivní účinek vůči veškerému zločinu. Zintenzívnila se práce zpravodajských služeb.⁷⁴

6.3. Teroristické útoky v Ruské federaci

Ruská federace zvláště pak jeho hlavní město Moskva byly nejednou terčem teroristických útoků. Jeden z nejhorších, zvláště pak co se týče dopadů na civilní obyvatelstvo se odehrál v Beslanu.

⁷⁴ Wikipedia [online]. 2010, poslední revize 18. 3. 2008 [cit. 18. dubna 2010]<
<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Speci%C3%A1ln%C3%AD:Hled%C3%A1n%C3%AD&search=%C3%BAtoky+madrid&ns0=1&ns100=1&ns102=1&redirs=0>.

1. září 2004 zaútočilo na školu v obci Beslan v Severní Osetii 32 extremistů, 10 z nich byli Arabové. Začala tak tragédie, kdy během 3 dní bylo zadržováno na 1200 žáků, rodičů a příslušného školního personálu. Všichni útočníci až na jednoho byli po zásahu ruských bezpečnostních jednotek usmrceni. Přeživší Nuč Paši Kulajev byl později odsouzen k smrti. Během bojů bylo zabito 334 civilistů (1% obyvatel Beslanu), z toho 186 dětí. Více než 500 osob bylo zraněno, včetně mnoha dětí, když třídní obležení skončilo v pátek mnoha explozemi a dlouhými intenzivními přestřelkami.

Tento útok byl kombinací únosu rukojmích pomocí střelných zbraní a výbušných zařízení. Nicméně od samotného počátku bylo zřejmé, že požadavky teroristů nebudou splněny a myslím si že jim ani o splnění požadavku nešlo. Tato skupina potřebovala maximální mediální pozornost jež se jim dostalo.

K tomuto hanebnému činu se přihlásil čečenský extrémista a polní velitel Šamil Basajev.

Teroristickému útoku v Beslanu předcházela celé série diverzně-teroristických útoků:

Rok 2003 - 15 mrtvých -sebevražedný útok v moskevském divadle

9. května 2004 počas oslav dne vítězství v Grozném byl v důsledku výbuchu bomby umístěné na tribuně stadionu zabit prezident Čečenské republiky Ahmad Kadyrov a předseda místního parlamentu Husajn Isajev.

6. 2. 2004 v 8:30 výbuch ve vagónu moskevského metra ve stanici Avtozavodskaja. Zahynulo 42 lidí.

21-22. 6. napadení hlavního města Inguška Nazraně velkou skupinou teroristů. Zahynulo zde 95 lidí, z toho 25 civilistů

24. srpna 2004 výbuchy letadel TU-155 a TU-134 ve vzdušném prostoru nad Tulskou a Rostovkou oblastí. Zahynulo 90 lidí.

24. srpna 2004 výbuch na zastávce MHD Kaširský bulvár Moskva. 4 lidé byli zraněni.

31. srpna 2004 sebevražedný atentát v prostoru stanice metra Rižský v Moskvě. 10 lidí zabito. 33 lidí bylo zraněno. Síla výbuchu byla zhruba 1,5-2 kg TNT.

Dá se předpokládat, že v případě Beslanské tragédie mohlo dojít k selhání práce zpravodajských služeb, že nebyly včas schopny detekovat nebezpečí teroristického útoku. Na jednom místě se sešlo 32 nebezpečných teroristů. Nicméně situace na Kavkazu je do dnešních dnů značně nepřehledná.

Teroristický útok v moskevském metru v pondělí 29. března 2010

V PONDĚLÍ 29.3.2010 byly spáchány dva teroristické pumové útoky v hlavním městě Ruské Federace, Moskvě. Jednalo se o útoky ve stanicích metra v centru Moskvy a to v následující časové posloupnosti: 07:56 Ljubljanka 08:37 Park Kultury moskevského času (05:56 SELČ). Časy potvrzují světová média jako např. RIA NOVOSTI (RUSKO), CNN, TVNZ, IDNES.

Počet obětí útoku se liší podle zdroje. Podle prvních zpráv stanice CNN uvádí 37 mrtvých a 10 zraněných po obou útocích. Ruská stanice RIA Novosti uvádí 34 mrtvých a 26 zraněných a TVNZ uvádí 34 mrtvých a 18 zraněných.

První útok ve stanici Ljubljanka zasáhl druhý vagón soupravy, kdy přišlo o život 14 osob uvnitř soupravy a 11 osob na nástupišti. Nově je potvrzeno nejméně 20 zraněných osob. Stanice Ljubljanka leží pod sídlem ruské Federální bezpečnostní služby (FSB) a v blízkém okolí Kremlo.

Druhý útok ve stanici Park Kultury byl pravděpodobně uskutečněn za účelem usmrcení co největšího počtu osob, jelikož se jedná o významnou přestupní stanici, která je jednou z nejvytíženějších v Moskvě. Při útoku mělo přijít o život 12 osob.

Útok je jasný teroristický pumový útok za pomoci sebevražedných atentátníků. K útoku se podle světových médií nikdo nepřihlásil. Jako možný útočník jsou označováni severokavkazští islamisté (Čečensko) či skupiny ruské radikální pravice. Později se k útoku přihlásila na internetových stránkách skupina sympatizující s čečenskými povstalci.

Dle mého názoru byl teroristický útok dobře připraven zejména po taktické stránce. Z hlediska výběru cíle, byly vybrány stanice, které jsou strategicky důležité. Metro jako dopravní prostředek v hodinách útoku využívá okolo 6 miliónu lidí. K útoku byly použity dvě nálože, které byly odpáleny v časovém intervalu okolo 40 minut na jedné lince metra. Dále došlo k vážnému poničení metra s možnými následky na statiku stanic a došlo ke komplikaci dopravní situace uvnitř Moskvy. Městem se šíří panika a strach z dalších možných útoků. Mobilní síť je přetížena. Vzhledem ke změně moskevského času byl útok předem naplánován a pro útok byla vybrána doba největšího vytížení metra. Ke každému útoku byly podle odborníků použity nálože o hmotnosti cca 3kg.⁷⁵

⁷⁵ Idnes [online]. 2010, poslední revize 13. 4. 2010 [cit. 13. dubna 2010] <
<http://zpravy.idnes.cz/teror-v-moskevskem-metru-0hl-/zahranicni.asp?o=0&klic=64110>.

6.4. Teroristické útoky v Londýně v roce 2005

Stejně tak jako ve Spojených státech došlo i ve Velké Británii k teroristickým útokům. K sérii takovýchto útoků došlo 7. července 2005, které si vyžádaly přes 50 obětí a 700 zraněných. Viz příloha č. 3.

Útoky z 7. července 2005 byly sérií koordinovaných sebevražedných teroristických útoků, které byly provedeny v londýnských dopravních prostředcích během ranní dopravní špičky (mezi 8:51 do 9:47 místního času). Doprava byla na několik hodin ochromena, tisíce lidí zůstaly několik hodin uzavřeny v některých stanicích metra.

K výbuchům došlo v samotném centru metropole. Tři nálože explodovaly v soupravách metra (poblíž stanic Aldgate, King's Cross a na Edgware Road Station) a čtvrtá nálož byla odpálena v patrovém autobuse na Tavistock Square.

Krátce po události úřady vyloučily možnost, že by šlo o nehodu a Scotland Yard potvrdil, že se jednalo o teroristický útok. K zodpovědnosti za útok se přihlásilo několik skupin. V září 2005 se k útokům přiznala síť Al-Káida.

Celkem bylo identifikováno 52 obětí. Skoro třetina obětí neměla britské občanství. 3 oběti byly z Polska, další oběti pocházely z Grenady, Turecka, Nového Zélandu, Spojených států amerických, Íránu, Rumunska, Afghánistánu, Francie, Mauricia, Itálie, Nigérie, Austrálie, Izraele a Ghany.

O dva týdny později, 21. července, byly v metru nalezeny další nevybuchlé nálože. Velká Británie po celé zemi zpřísnila bezpečnostní opatření.

Útoky byly provedeny sebevražednými útočníky, kteří neznali chemickou stabilitu použitých výbušnin složených s peroxidu a acetylénu jejíž účinnost po určitém časovém intervalu klesá a souběžně se snižuje citlivost k detonační vlně iniciátorů (rozbuška) jen u některých náložích způsobilo to, že tyto nálože neexplodovaly v plné pracovní schopnosti a razanci jež byla útočníky předpokládána. Toto mělo pozitivní následek v mnohem menším počtu obětí, než se kterým Al-Kajda počítala.⁷⁶

Okolnosti, které mohly vést k provedení útoků v daný okamžik:

- Den před útoky bylo rozhodnuto, že Londýn bude hostit letní olympijské hry v roce 2012.
- V době útoku se ve Skotsku konal summit G8.

⁷⁶ BBC NEWS [online]. 2005, poslední revize 20. 9. 2005 [cit. 20. září 2005]<
http://www.bbc.co.uk/czech/news/cluster/2005/07/050707_london_blast.shtml.

- Později toho dne, Peter Power, zástupce fy *Visor Consultant*, řekl v televizním přenosu ITV News a BBC Radio, že jeho firma ve stejný čas, na stejném místě, ve stejných stanicích organizovala protiteroristické cvičení, kterého se zúčastnilo 1 000 lidí a jehož scénářem byly simultánní útoky na podzemní i nadzemní stanice.

Mezinárodní a domácí reakce na provedené útoky

- NATO a EU útoky odsoudily.
- Starosta Londýna útoky označil za masovou vraždu
- Státy G8 vydaly společné prohlášení
- Spojené království zvýšilo bezpečnostní opatření summitu G8. Tehdejší britský premiér Tony Blair z něj okamžitě odcestoval do Londýna.

7. Způsoby a prostředky používané při teroristických útocích

Způsoby provedení teroristických aktů jsou dány jeho cílem, poněvadž na něm závisí, zda-li budou promyšleným útokem způsobeny pouze materiální ztráty, nebo se bude jednat o lidské oběti. Na základě těchto dvou hledisek můžeme terorismus rozčlenit do dvou základních skupin.

- a) Letální teroristické útoky
- b) Neletální teroristické útoky

Letální teroristické útoky

Za letální útoky lze považovat vražedné útoky, které zahrnují cílené likvidace osob, tak pumové a sebevražedné útoky při kterých dochází k ztrátám na lidských životech a jsou způsobeny rozsáhlé materiální ztráty. Tyto způsoby jsou nástrojem terorismu zejména nábožensky orientovanými skupinami. K letáním prostředkům terorismu řadíme prostředky nekonvenční a konvenční. Co jsou to nekonvenční prostředky vedení války? K nekonvenčním prostředkům lze zařadit zbraně a prostředky jejichž používání je zakázáno jakoukoli konvencí nebo dodatkovým protokolem.⁷⁷ Za letální nekonvenční zbraně se považuje skupina zbraní, která působí s hromadným účinkem, jako např. Zbraně hromadného ničení (chemické, nukleární či biologické), dále jen ZHN, a protipěchotní miny. Ke konvenčním zbraním řadíme všechny zbraně,

⁷⁷

Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám o ochraně obětí mez. ozbroj. konfliktů.

jejichž použití není zakázáno žádnou mezinárodní smlouvou či úmluvou, a zůstanou základním nástrojem ozbrojeného násilí.

Neletálními teroristické útoky

Neletálními teroristickými útoky jsou spíše snaha o způsobení škod na infrastruktuře, psychologické operace, které zahrnují držení rukojmích, vydírání, únosy a vyhrožování okolí násilím. K těmto způsobům se spíše přiklánějí skupiny, které usilují o dosažení svých cílů cestou nenásilného terorismu prostřednictvím psychického nátlaku.⁷⁸ Neletální prostředky terorismu jsou vysoce sofistikované.

7.1. Formy útoků používaných při teroristických útocích

Stejně jako je různě dobrá organizace skupiny, bývá i různá kvalita používaných forem teroru. Mezi tyto formy patří: Braní rukojmích, cílené likvidace, pumové útoky, únosy, nátlakové vyjednávání a mučení, městský guerillový boj a psychologické operace. Mnozí teroristé např. fundamentalističtí muslimové však používají všechny z výše uvedených forem útoků.

Pumové útoky

Mezi ty nejjednodušší a nejoblíbenější patří pumový útok. Průzkumy říkají, že dokonce až 70% všech teroristických útoků posledních 20 let bylo právě s využitím výbušniny.⁷⁹ Výbušnina potřebná k útoku je pro odborníky snadno vyrobitelná. Nálože jsou snadno upraveny a zabudovány v dopravních prostředcích, na rušných místech, nebo poblíž konkrétních cílů. Odpálit je lze dálkově i časově, nejspolehlivější je však bombový sebevražedný útok. Atentátník schová nálož pod dlouhý kabát nebo do tašky a na vhodném místě ve vhodnou chvíli ji odpálí. Jeho smrt je téměř jistá. Do výbušnin se často přidávají i střepy, hřebíky a jiné ostré předměty, proto je údajně nejlepší, trpí-li atentátník nějakou krví přenosnou chorobou. Lidé, kteří při útoku nezahynou budou alespoň nakaženi krví teroristy. Výhodou nálože je také zahlazení veškerých stop silným výbuchem.

Atentát jako teroristický útok

Dalším jednoduchým teroristickým útokem může být atentát. Ten bývá spáchán na předem určenou konkrétní významnou osobu, nebo skupinu osob. Jediným

⁷⁸ ŘEHÁK D., FOLTIN P., STOJAR R., Vybrané aspekty soudobého terorismu. Ministerstvo obrany České republiky, 2008, s. 73 ISBN 978-80-7278-443-1 .

⁷⁹ MIPT Terrorism Knowledge Base. [on-line]. 2007, poslední revize 6. 11. 2006, [cit. 6. listopadu 2007]. Dostupné na WWW:[<http://www.tbk.org/AnalyticalTools.jsp>].

problémem je únik z místa činu, který se teroristovi nemusí vždy bezpečně podařit. S úspěchem se dá použít sebevražedný útok.

Přepad spojený s únosem

Podobným činem je také přepadnutí osoby. V tomto případě však nejde o to tuto osobu ihned usmrtit, nýbrž získat od ní potřebné informace či hmotný prospěch. Tyto typy útoků patří údajně k nejsložitějším. Dobře organizované přepady bývají velmi pečlivě připraveny. Většinou teroristé nacvičují postupy při všech možných situacích a vymyšleny jsou samozřejmě také krizové scénáře a krycí manévry mající za úkol odpoutat pozornost od samotného přepadení.

Pečlivá příprava je také potřeba při braní rukojmích. Ta jsou zatýkána a zadržována s konkrétním cílem donutit třetí stranu k nějakému činu, například k propuštění vězněných teroristů. Teroristé musejí komunikovat se třetí stranou, která může jejich požadavky nějak ovlivnit. Zároveň se nesmí prozradit a připustit své zatčení, nebo nechat své rukojmí uniknout.

Únosy dopravních prostředků

Méně používaným způsobem útoků jsou únosy dopravních prostředků. Menší míra výskytu těchto činů je samozřejmě kvůli své komplikovanosti. Podaří-li se ale podobný čin uskutečnit, bývá většinou pro teroristickou organizaci úspěšným. Největší pozornost médií vzbuzují únosy letadel (protiteroristická operace Blesk 3.-4. 7. 1976 letiště Entebbe, Uganda nebo Mnichov 1972), výjimkou ale nejsou ani únosy linkových autobusů.

Mediální terorismus

U některých extrémistických skupin se také setkáváme s tzv. mediálním terorismem.. Jedná se o cílenou manipulaci s osobami s cílem změnit jejich názory a mínění. Tato forma terorismu bývá doplněním činnosti některých organizací, rozhodně ne hlavní náplní. Může probíhat formou letáků, plakátů nebo vysíláním televizních spotů. Nechvalně jsou známé televizní stanice Al Džazíra a Al Arabía. Tyto televizní společnosti např. vysílají televizní pořady pro děti, kde animované postavičky propagují náboženský a kulturní boj proti západu.

V poslední době na váze nabývá boj vedený v internetovém prostoru, který nezaměřuje jen na jeho mediální stránku, ale dochází zde k cíleným útokům jak na servery tak i průniky do databází za účelem zneužití osobních dat.

Teroristický útok pomoci zbraní hromadného ničení

Největší hrozbu však v současnosti představují útoky extrémistických skupin zbraněmi hromadného ničení. Nejsnáze vyrobitelné, tedy také nejlépe zneužitelné jsou

zbraně chemické. Všechny potřeby určené k jejich výrobě není složité zajistit. Zneužití mohou být především látky dráždivé, dusivé, obecně jedovaté, ale rovněž zpuchýřující, nervově paralytické, či psychicky zneschopňující.⁸⁰ Reálná je také hrozba zneužití tzv. biologických zbraní. Dobře zorganizovaným útokem by bylo možné nakazit velkou část populace konkrétní nemocí. Tento způsob terorismu byl již použit v USA při rozesílání antraxových dopisů. Teroristé naštěstí doposud tyto zbraně nevyužili ve velkém měřítku. Jedním ze známých případů je zneužití sarinu v tokijském metru sektou Óm šinrikjó. Velmi ožehavou otázkou je také použití jaderných zbraní. Mluví se o výrobě zbraní některými arabskými státy, neexistují však žádné informace o tom, že by jadernou zbraní disponovala nějaká teroristická organizace. Nevyzpytatelné jsou však státy, které terorismus přímo podporují (např. Írán, Korejská lidově-demokratická republika). Nevýhodou těchto zbraní je velice náročná výroba a téměř stejně složité je udržování zbraně, důsledky případného útoku by však byly nepředstavitelné.

8. Výbušniny a jejich zneužití pro teroristické útoky

Výbušnina je taková látka, která je schopná takové chemické přeměny, při které dochází k uvolnění vysoké energie za velice krátký čas. U výbušné přeměny jsou důležité tyto primární faktory:

- Exotermičnost reakce (uvolnění tepelné energie)
- Uvolnění velkého objemu plynů (vytvoření vysokého tlaku v místě výbuchu – řádově v GPa)
- Vysoká rychlost chemické přeměny (řádově 10^{-5} s)

Pro příklad o účinnosti výbušnin lze uvést okamžitý uvolněný výkon při výbuchu nálože tvořené 200g trinitrotoluenu. Který se rovná 2650 MW což je dva a půl násobek výkonu jaderné elektrárny Temelín.

Výbušniny dělíme na:

střeliviny, trhaviny, třaskaviny a pyrotechnické slože. Kromě chemického složení je hlavním faktorem pro zařazení do jedné ze skupin citlivost k iniciaci a rychlost výbušné přeměny.⁸¹

⁸⁰ Foltin P., Řehák, D.: Důvody realizace a formy terorismu, Obrana a strategie 9/2005 s. 105-109. ISSN 1214-6463.

⁸¹ Urban, L. Speciální technika I, 1. Vyd. FMVS Praha a GŘt ZVS Brno spolu se ZP ČVTS při Gřt ZVS Brno na základě úkolu FMVS č. j. 730.2/199/72 z 20. 7. 1972 a výnosu MK ČR č. j. 13622/75-III/1 z 21. 7. 1975, s.45 typové číslo 59-154-75.

Střeliviny

Jsou látky u kterých výbušná přeměna probíhá jako explozivní hoření (rychlost přeměny v řádu stovek m/s). Jsou primárně určeny jako náplně pěchotní a dělostřelecké munice a slouží k dopravení střely na cíl. Typickým příkladem je černý prach, bezdýmé prachy, diglikolové (studené NG) prachy, nitrocelulózové prachy.⁸²

Střeliviny jsou i v současné době používány jako výkonná náplň v trubkových bombách (viz příloha č.4). Například v Izraeli (David Rotem, poslanec strany Izrael náš domov)⁸³ 2. 10. 2008, v reakci na kampaň levicových poslanců a médií proti židovským obyvatelům Judeje a Samaří, který je paušálně kladen za vinu nedávný útok na profesora Zeeva Sternhella, při němž byl lehce zraněn trubkovou bombou. Za útočníky byli medií označeni pravicoví radikálové.

Jejich výhodou je snadná dostupnost střelivin, relativní bezpečnost při laboraci (plnění NVS výbušninou) a manipulaci, jednoduchý způsob iniciace střelivin (jiskra, plamen).

Trhaviny

Jsou látky u kterých výbušná přeměna probíhá jako detonace (rychlost přeměny v řádu tisíců m/s). Trhaviny můžeme rozdělit na průmyslové a vojenské.⁸⁴

Průmyslové trhaviny

Požadavky na průmyslové trhaviny jsou bezpečnost při manipulaci, nízká výrobní cena a některé další speciální požadavky dané prostředím kde mají být používány (podzemní důlní práce, povrchová těžba atd.). Není požadována dlouhodobá skladovatelnost a velký výkon, protože množství není limitováno faktory jako objem obalu střely nebo nosnost přepravního prostředku. Detonační rychlost bývá většinou do 4000 m/s. Tím je samozřejmě potlačena brizance (schopnost látky tříštit a drtit předměty v přilehlém okolí).

⁸² Urban, L. Speciální technika I, 1. Vyd. FMVS Praha a GŘt ZVS Brno spolu se ZP ČVTS při GŘt ZVS Brno na základě úkolu FMVS č. j. 730.2/199/72 z 20. 7. 1972 a výnosu MK ČR č. j. 13622/75-III/1 z 21. 7. 1975, s.45 typové číslo 59-154-75.

⁸³ Izrael a Blízký východ ve zpravodajství [online].2008, poslední revize 3. 10. 2008 [cit.3.října 2008]< <http://eretz.cz/content/view/6884/141/>.

⁸⁴ Urban, L. Speciální technika I, 1. Vyd. FMVS Praha a GŘt ZVS Brno spolu se ZP ČVTS při GŘt ZVS Brno na základě úkolu FMVS č. j. 730.2/199/72 z 20. 7. 1972 a výnosu MK ČR č. j. 13622/75-III/1 z 21. 7. 1975, s.45 typové číslo 59-154-75.

Formy průmyslových trhavin: sypké, kapalné a pevné.

V praxi se můžeme setkat obchodními názvy jako jsou: Perunit, Ostravit, Semtex, A1.

Vojenské trhaviny

Požadavky na vojenské trhaviny jsou bezpečnost při manipulaci, dlouhodobá skladovatelnost, vysoký výkon, nízká citlivost na vnější podněty a některé další speciální vlastnosti dané místem použití. Jejich detonační rychlost je v rozpětí od 6000 do 8500 m/s díky tomu působí silně destruktivně na předměty v okolí (brizance).

Formy mohou být pevné, kapalné, plynné, sypké a plastické.

V praxi se můžeme setkat s TNT (trinitrotoulen), Tetril, Hexogen, Pentrit, Ekrazit (kyselina pikrová) a různé směsi výše uvedených trhavin. Vojenské trhaviny PIHx3O a trinitrotoluen (viz. příloha 5 a 6).

Plastické trhaviny PIHx30, PINp10, C4, Pep4. Výhodou této skupiny trhavin je variabilita při využití, maximální využití účinku trhaviny vhodným vytvarováním nálože.

Třaskaviny

Jsou látky u kterých výbušná přeměna probíhá jako detonace ale na rozdíl od trhavin nedochází k tak velkému uvolnění plynných zplodin. Jejich základní vlastností odlišující je od trhavin je vysoká citlivost k tepelné iniciaci

Jsou používány jako náplň iniciátorů (viz příloha č.7) a slouží jako startéry výbušné přeměny trhavin. Formy máme, kapalné, pevné. Hlavními představiteli jsou třaskavá rtuť, azit olova, Tetrazen olovnatý.⁸⁵

Pyrotechnické slože

Jsou látky u kterých výbušná přeměna probíhá jako explozivní hoření nebo detonace. Slouží k nám vytváření různých efektů jako např. zábleskový, dýmový, zvukový, zvukozábleskový, barevné ohně a další požadované efekty

Iniciace

je impuls který přivede výbušninu do stavu výbušné přeměny. Je to předání takového množství energie které stačí pro spuštění výbušné přeměny látky. Zpravidla se

⁸⁵ Urban, L. Speciální technika I, 1. Vyd. FMVS Praha a GŘt ZVS Brno spolu se ZP ČVTS při Gřt ZVS Brno na základě úkolu FMVS č. j. 730.2/199/72 z 20. 7. 1972 a výnosu MK ČSR č. j. 13622/75-III/1 z 21.7.1975, s.45 typové číslo 59-154-75

jedná o dodání tepelné energie ať už formou přímého plamene, elektrickou jiskrou (el.odpor) nebo přeměnou mechanické energie v teplo (náraz, nápich).⁸⁶

Nástražné výbušné zařízení:

Nástražný výbušný systém (NVS anglická zkratka IED – Improvised Explosive Device – improvizované výbušné zařízení) využívá pro destrukční účinek proti cíli zejména tlakové vlny výbušniny, seizmické vlny vyvolané výbušninou, fragmenty z NVS a z předmětů v přilehlém okolí (např. skleněné tabule).

České názvosloví pod pojmem NVS zahrnuje všechny typy výbušných zařízení použitých pro teroristický nebo kriminální činy.

Anglické názvosloví pod pojmem IED zahrnuje výbušná zařízení vyrobená improvizovaně tedy ne továrně vyráběná. Dále IED dělí na jednotlivé druhy podle způsobu iniciace nebo podle druhu útoku. Dále v textu bude vždy u českého názvu použito označení z anglické literatury. Základní konstrukční prvky každého NVS jsou (viz. Příloha č. 8 a č. 9) :

- spouštěcí systém
- iniciátor
- hlavní nálož
- komponenty zvyšující účinek NVS (nemusí být vždy součástí konstrukce)

Spouštěcí systémy

Dělení z hlediska použitého způsobu iniciace děláme na mechanické, chemické a elektronické.

Mechanické - tahem, tlakem, odlehčením, zrychlením, zpomalením nebo využitím časového zařízení (mechanický hodinový strojek).

Chemické - použití kyselin (např. naleptáním izolační vrstvy na vodičích dojde k uzavření elektrického obvodu a tím nastane výbušná přeměna).

Elektronické- různé vypínače, spínače, tranzistory, kondenzátory, foto a led diody⁸⁷.

Schéma základního nástražného výbušného systému viz příloha č. 8 a č. 9.

⁸⁶ Urban, L. Speciální technika I, 1. Vyd. FMVS Praha a GŘt ZVS Brno spolu se ZP ČVTS při GŘt ZVS Brno na základě úkolu FMVS č. j. 730.2/199/72 z 20. 7. 1972 a výnosu MK ČSR č. j. 13622/75-III/1 z 21. 7. 1975, s. 277 typové číslo 59-154-75.

⁸⁷ Urban, L. Speciální technika I, 1. Vyd. FMVS Praha a GŘt ZVS Brno spolu se ZP ČVTS při GŘt ZVS Brno na základě úkolu FMVS č. j. 730.2/199/72 z 20. 7. 1972 a výnosu MK ČSR č. j. 13622/75-III/1 z 21. 7. 1975, s. 489 typové číslo 59-154-75.

Každou výše uvedenou skupinu lze také dělit z hlediska toho jakým způsobem je iniciace ovládána.

Povelové (Command – IED) Útočník sám provede iniciaci.

Časové (Time Delayed – IED) K iniciaci dojde po uplynutí určité doby.

Nástrahové (Victim Operated – IED) Iniciaci provede sama oběť

Iniciátory a trhaviny použité pro hlavní nálože jsou rozebrány výše.

Komponenty zvyšující účinnost NVS jsou to látky, které umocní účinky vlastní výbušniny obsažené v NVS jako např. jsou;

- fragmenty (kovové části např. ložiska)
- hořlaviny po výbuchu zapálí přilehlé okolí
- látky skupiny CBRN (Chemical Biological Radioactive Nuclear) - jsou látky chemické, biologické, radioaktivní látky)

8.1. Základní druhy použití výbušnin při teroristických útocích

A) SEBEVRAŽEDNÝ ÚTOK

b) iniciace nástražného výbušného systému obětí

c) iniciace na dálku

Sebevražedný útok

při tomto druhu akce má útočník výbušný systém umístěný na svém těle (viz. příloha č.10,11), v zavazadle nebo ve vozidle které útočník řídí a iniciaci (odpálení) provede sám mechanicky nebo elektronicky.

Tyto druhy útoků jsou velice oblíbené u muslimských teroristických organizací jako je třeba Al Kajdá. (např. 11.zář 2001).⁸⁸

Výhody použití:

Deklarace odhodlání položit svůj život za danou věc.

Znesnadnění možného nálezu volně položeného či umístěného NSV.

Jak deklarují teroristé je to ekvivalent západních inteligentních zbraní.

⁸⁸ Wikipedia [online].2010, poslední revize 18 .3. 2008 [cit. 18. dubna 2010]<
http://cs.wikipedia.org/wiki/11._z%C3%A1r%C5%99%C3%AD_2001.

Možnosti obrany:

- osobní prohlídky
- detekční zařízení na odhalování výbušnin
- detekční psy na výbušniny
- skenery na výbušniny
- RTG se schopnosti rozlišovat organické a anorganické látky
- detektory kovů

Systémy spuštěné obětí

při tomto druhu útoku je iniciační systém spuštěn samotnou obětí a to mechanicky, elektronicky nebo chemicky. Klasickým příkladem je umístění výbušniny motorovém vozidle, kdy k iniciaci dojde po aktivaci určitého prvku vozidla (startér, světla atd.). Do této skupiny lze dále zařadit tzv dopisní bomby nebo také předměty denní potřeby upravené jako výbušné zařízení (Booby Trap). Jsou to například NVS uložené v obuvi, knize, krabici, TV a jiných elektrických spotřebičích.

Výhody použití: cílené zasažení oběti, nedochází ke zbytečným ztrátám na životech, což je někdy pro důležité z hlediska postojů široké veřejnosti.

Obrana:

- zabezpečení osobních věcí – zabránění manipulace nepovolanými osobami
- preventivní pyrotechnické prohlídky
- vytvoření režimových pracovišť

Iniciace na dálku

Tento způsob je jeden z nejpoužívanějších zejména pro snadnost kontroly iniciace a bezpečnost pro útočníka. (Viz. Příloha č.12)

Jsou možné dva základní způsoby provedení:

- a) použití přívodního elektrického vedení od povelového zařízení až k rozbušce.
- b) použití bezdrátového přenosu (při použití sítě GSM má de facto globální dosah) využíváno teroristy v Afganistanu a Iráku.

Výhody použití:

cílené zasažení oběti, minimální riziko ohrožení útočníka, eliminace selhání vlivem lidského faktoru.

Obrana:

- zabezpečení osobních věcí – zabránění manipulace nepovolanými osobami
- preventivní pyrotechnické prohlídky
- vytvoření režimových pracovišť
- používání elektronických zařízení umožňující rušení šíření radiových vln

8.2. Nejnovější trendy v teroristických útocích a možnosti obrany

V současné době je používání výbušnin velkým problémem. A to nejen vojenských nebo průmyslových ale taky po domácky vyrobených. Jako příklad bych uvedl v poslední době populární např. Evropě či Severní Americe směs aceton peroxidu (TATP – triacetontriperoxid) jako hlavní nálož nebo jako náplň iniciátoru a to především pro snadnou dostupnost komponent pro výrobu a jednoduchý technologický postup výroby. Nevýhodou této směsi je její vysoká citlivost k mechanickému impulsu (tzn. že tato výbušnina při nárazu, úderu nebo podobném podnětu může samovolně detonovat). Jako hlavní nálože je použito směsy vysoce koncentrovaného peroxidu vodíku a cukru nebo mouky. Tato výbušnina byla dle neoficiálních zdrojů použita v Londýně 2005 a Madridu 2004 a také v roce 2008 Německu při neúspěšném pokusu o útok na vojenské základny USA.⁸⁹

Co se týče spouštěcích systémů, v současné době se používá dálkového odpalů pomocí mobilních telefonu, bezdrátových domácích telefonů, dálkových ovladačů např. používaných v automobilech, při otevírání dveří, závor...

Největší oříšek pro boj s terorismem beze sporu představují sebevražední atentátníci používající buď jednoduché elektrické obvody nebo mechanickou iniciaci. Není tajemstvím, že i tito sebevražední atentátníci jsou pro jistotu kontrolováni druhou osobou pro případ, že by z nejrůznějších příčin nemohli dokončit plánovaný čin. Z tohoto důvodu bývá sebevražedný útočník jistěn přes dálkový odpal prostřednictvím rádiových vln.

V taktice atentátníků můžeme číst podobný vzorec. A to vícenásobný útok v jedné oblasti jako byl např. 11. září WTC, Madrid 2004, Londýn 2005, Moskva 2010. Tato taktika je používána pro větší viditelnost teroristického aktů, vyvolání většího chaosu a paniky, přetěžování záchranných a bezpečnostních složek. Příslušníci daných sborů pracují tak pod enormním tlakem, který může být ještě násoben tím, že na místě zásahu může být sekundární zařízení nebo mohou být použité palné zbraně. S tímto se můžeme setkat v Iráku či Afganistanu.

V budoucnu by mohlo dojít ke zneužití ZHN v kombinaci s výbušninou, což by znamenalo obrovský problém pro záchranné sbory na místě incidentů a samozřejmě by s velkou pravděpodobností byly ohromné ztráty na životech. Tyto útoky predikují mnozí pracovníci bezpečnostních informačních služeb. Bohužel oficiální zdroje o tomto

⁸⁹ BBC NEWS [online]. 2007, poslední revize 5. 9. 2005 [cit. 5. září 2007] <
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/6979295.stm>.

nebezpečí dostatečně neinformují a nepřipravují širokou veřejnost na toto nezanedbatelné riziko.

Nejnovější trendy obrany.

V dnešní době, kdy útoky teroristů jsou čím dál četnější a sofistikovanější je nutno bezpečnost proti těmto útokům dle mého názoru chápat komplexně. Rozdělit ji do prevence, vzdělávání a osvěty široké veřejnosti. Vzdělávání, výcviku záchranných sborů a jejich materiálně technického zabezpečení které je nutno neustále modernizovat a přizpůsobovat novým trendům. Těmto trendům je třeba uzpůsobit taktiku záchranných akcí a evakuačních plánů. A v neposlední řadě zvyšovat technické možnosti detekce výbušnin a nebezpečných látek ve veřejných místech.

Je nutné přimět veřejnost k větší pozornosti ohledně rizika možnosti teroristických útoků. K všímavosti k podezřelým předmětům, naučit jak reagovat kam a jak oznámit tuto skutečnost. Čeho si na podezřelých předmětech všímat a jak zvládat krizové situace a z nich vyplývající paniku a stres.

Samozřejmostí je vzdělávání záchranných sborů zejména dispečerů kteří koordinují tyto záchranné práce při větším počtu zraněných a případném několika násobném útoku (Madrid 2004, Londýn 2005, Moskva 2010). Zaměřit se na součinnost a koordinaci mezi základními a pomocnými sbory IZS.

Každý teroristický útok analyzovat zejména po taktické stránce, provedení a následně získané poznatky implementovat do praxe tzn. flexibilně upravovat i postupy záchranné práce.

Po rozborech útoků z poslední doby jsou kladeny požadavky na používání monitorovacích systémů na veřejných prostranstvích, v prostředcích hromadné dopravy zejména v letecké dopravě. Používání detekčních zařízení pro detekci kovů jak ručních tak rámových, výbušnin, nelineárních přechodů (detekce elektroniky), scenerů, zařízení pro omezení radiových vln tzv. rušičky, přísnější osobní prohlídky (na letištích zouvání bot), používání RTG na zavazadla, detekční psy na výbušniny a detektory na výbušniny.

9. Veřejnost a terorismus

Poněvadž se civilní obyvatelstvo stává často terčem zákeřných teroristických útoků (Londýn, Madrid, Moskva), rád bych ozřejmil jeho úlohu a to jak při prevenci (odvrácení) útoku tak i jak by se mělo chovat při mimořádných událostech nejen aby škody byli pokud možno co nejmenší ale aby i samy obyvatelé schopni napomáhání odstraňování následků mimořádných událostí. Je důležité, aby obyvatelstvo nespolehalo

jen na záchranné sbory, ale samy aktivně přistupovali k první pomoci, třídění a evakuaci zraněných. Nesmíme také zapomínat na politický aspekt těchto činů, protože ovlivňují veřejné mínění, které zprostředkovane zasahuje do práce administrativy.

Úloha veřejnosti při prevenci teroristických útoků

Civilní obyvatelstvo má nezastupitelnou úlohu při prevenci teroristických útoků a to zejména při zjištění podezřelých předmětů. Je důležité, aby si lidé dávali pozor na své věci. Nejen aby je zbytečně nezapomínali na frekventovaných místech, ale aby nemohlo dojít k takovým věcem jako je např. instalace NVZ do jejich zavazadel, které by mohli dopravit nic zlého netuše na místo iniciace.

Další ne méně důležitou věcí je zjištění podezřelé činnosti jednotlivců či skupin. Nejde jen o manipulaci s podezřelými předměty, ale o získávání citlivých informací, které by se daly zneužít při přípravě teroristického útoku nebo pro jeho konkrétní provedení. Jedná se o informace osobního a strategického charakteru. Je třeba si dát pozor na citlivé osobní údaje jak své, tak i svých blízkých zejména pak rodná čísla, čísla účtů, osobních dokumentů atd.. Jako příklad mohu uvést neformální sdělení o tom, že někdo z mých blízkých pracuje s výbušninami popř. má přístup k strategickým informacím. Např. IRA v 90. letech minulého století únosy a vydíráním přiměla řadu britských občanů ke spolupráci s touto organizací. Mnoho zejména bývalých britských ženijních specialistů se podílelo na výrobě improvizovaných výbušnin popřípadě na zprovoznění iniciačních zařízení. Mnohdy docházelo ke zneužití vojenského materiálu.

Každý kdo přichází do styku se strategickými informacemi tj. informacemi, které nelze získat z otevřených zdrojů. Jedná se o informace, které jsou druhou stranou považovány za tajné. Výstupy z tohoto vyhodnocování poté slouží zadavatelům k vytváření aktuálního a co nejpřesnějšího obrazu o situaci v zájmových oblastech a k co nejpřesnějšímu předvídání budoucího vývoje. Konkrétně jedná se o informace o kritické infrastruktuře (systém dodávek energie, vody, odpadového hospodářství, dopravní sítě, komunikační a informační systémy, bankovní a finanční sektor, nouzové a veřejné služby státní správy a samosprávy).⁹⁰

Proto lidé, kterých se toto týká si musí uvědomit jaké nebezpečí hrozí při jejich vyzrazení nepovolaným osobám. Dodržování zákona č. 412/2205 sb. O ochraně utajovaných a o bezpečnostní způsobilosti ve znění pozdějších předpisů by mělo být samozřejmostí. Nejen, že by lidé neměli lehkověrně nakládat s informacemi, ale také by

⁹⁰ Procházková D. Bezpečnostní plánování, Vysoká škola Evropských a regionálních studií České Budějovice 2009, s. 83, ISBN 978-80-86-708-80-5

si měli být vědomi reálného rizika vyplývajícího z jejich osobního přístupu k výše zmíněným informacím a svým osobním životem nezavdat příčinu ke kompromitaci.

Velkou úlohu zde hraje technické zabezpečení jakou jsou různé možnosti kódování a zabezpečení manipulace s informacemi.

Je nutné se zbavit předsudků které někteří z nás mají ještě z dob nedávno minulých ohledně spolupráce se složkami představující orgány státní moci. Je nutné si uvědomit, že tyto poznatky mohou vést k eliminaci případného teroristického útoku jenž by mohl mít tragické důsledky ve ztrátách na zdraví, životech popřípadě majetku. I zdánlivě nedůležitá věc může být klíčovou, která rozhodne o úspěchu a neúspěchu záchranné operace.

Úloha veřejnosti při mimořádných událostech

Bohužel většina z nás pořádně neví jak se má chovat při mimořádných událostech. Nejde jen o to abychom svým chováním neztěžovali práci složek nasazených do akce, ale hlavně abychom byli schopni kdykoliv podat pomocnou ruku.

Položme si ruku na srdce. Kolik z nás zná varovné signály a ví jak se podle nich zachovat o způsobilosti poskytnout první pomoc ani nemluvě. Ti z nás dříve narozených si jistě vzpomenou na hodiny branné výchovy, kde probíhala nejen výuka obrany před různými druhy hrozícího nebezpečí, ale i praktické nácviky konkrétních situací.

Klasickým příkladem může být evakuace veřejného prostoru, kde hrozí nebezpečí výbuchu. Nedovedu si představit, že by občané byli schopni bez paniky v relativně krátké době vyklidit např. prostor Václavského náměstí. Zcela mě děsí absence sebedisciplíny při těchto mimořádných událostech, kdy je nutné upozadit svůj osobní zájem ve prospěch celku. Stačí se podívat na mnohdy špatně zaparkovaná vozidla v mnohých našich městech, kde v případě potřeby mají vozidla záchranných složek velký problém včas dorazit k místu určení.

Obávám se poskytnout první pomoc dnes umí jen málokdo stejně jako se správně chovat při mimořádných situacích. Jako příklad uvedu situaci vyvolanou mimořádnými záplavami v roce 1997 na Moravě a Slezsku. Kdy většina obyvatel nevěděla co má dělat a místo účinné pomoci mnohdy svou přítomností překáželi v práci záchranných sborů.

V této oblasti nás ještě čeká obrovský kus práce, Jako klíčová je práce škol, zvláště pak vzdělávání dospělých s důrazem na správnou práci krizového managementu. Jako příklad by nám mohli sloužit takové státy jako je např. Izrael nebo Švýcarsko.

Politické důsledky terorismu

Soudobý terorismus vyvolává řadu otázek a diskusí nejen na naší politické scéně ale i v celé Evropě. Vyvolavatelé teroristických útoků počítají s jistým chováním veřejnosti, spoléhajíc na její odpor k násilí, což jim může přinést nejen politické výhody. Jako příklad nám může sloužit madridský útok (2005) kde po tomto incidentu zvítězila ve volbách opozice, která zastavila vojenskou podporu operacím ISAF. Al-Kaida tak dosáhla svého cíle odradila Španěly od účasti v operaci v Afganistanu.

Co se týče ČR uvedl bych tahanice ohledně naší účasti v mezinárodních misích, kdy naši vojáci se stávají rukojmími popř. obětními beránky některých našich nezodpovědných politiků.

Teroristé vždy počítají s mediálním ohlasem svých akcí s cílem přimět protistranu k reakci, která by vyhovovala jejich strategii. Bohužel leckdy jim to vychází.

Další neméně důležitou otázkou zůstává problematika omezení práv a svobod občanů. Opatření jako zvýšené bezpečnostní kontroly na letištích, monitoring veřejných prostranství, ale i možnost využití odposlechnů v případě používání klíčových slov jako je výbušnina, teroristický útok, rozbuška, atd. monitoring důležitých látek pro výrobu výbušnin jako i informačních zdrojů se v očích mnoha občanů jeví jako něco nepřipustného, jako něco co je nesmírně obtěžuje a omezuje, jako něco co by se mělo co nejdříve zrušit.

Je třeba si uvědomit, že terorismus je opravdu reálné nebezpečí, že to není pouhá virtuální hrozba, něco co slouží státu k svévolnému omezení práv občanů, ale že tyto opatření slouží k ochraně nás všech před možným nebezpečím. Chápu, že tato opatření jsou mnohdy nepříjemná, časově i materiálně náročná, ale jsou bohužel nevyhnutelná, protože nebezpečí teroristického útoku je permanentní a nevypočitatelné.

Každý by si měl v tváří v tvář reálnému nebezpečí říci co je schopen, ochoten udělat pro druhé, jak by v případě mimořádné události zachoval.

10. Závěr

Ve své práci jsem se zabíral problematiku terorismu včetně jeho historie, forem, prostředků a taktikou, obzvláštní důraz byl kladen na zneužití výbušnin. Pozornost byla věnována problematice terorismu v České republice, kde na základě analýzy a syntézy za pomoci statistických a empirických metod byla shledána vysoká míra připravenosti v oblasti prevence i k eliminaci následků teroristických útoků ze strany bezpečnostních složek a to nejen díky našim účastem v mezinárodních misích ale i zapojením do evropských orgánů. Samozřejmě je zde stále co zlepšovat ať už se jedná o koordinaci záchranných sborů, standardní operační postupy na místě takové mimořádné události jako je útok za pomoci výbušnin.

Jako klíčová se mi jeví edukace (kontinuální, permanentní vzdělávání) všech zúčastněných od řídicích až k zachraňovaným, zvláště pak směrem k široké veřejnosti. Nesmí se samozřejmě zapomenout na vybavení, materiálně - technické zabezpečení jakou jsou např. monitorovací a detekční systémy zejména v oblasti prevence a případné vyšetřování.

Jelikož se jedná o oblast která se neustále vyvíjí, nemůžeme předem nic vyloučit naopak se musíme neustále učit novým věcem a být připraveni na jakoukoliv situaci. Jen si zbývá přát abychom jakýchkoliv forem terorismu byli ušetřeni.

11. Seznam použité literatury

- Bittman, L.: Mezinárodní dezinformace. Mladá fronta, Praha 2000.
- Bláha M. Prouza D.: Krizové projekty, Vysoká škola evropských a regionálních studií České Budějovice 2007, IBSN 978-80-86708-44-7.
- Brzobohatý M.: Současný terorismus. Vojenské rozhledy. Praha 2002, roč. 11 (43, č. 2) ISSN 1210-3292.
- Brzybohatý, M.: Terorismus I. a II. Police History, Praha 1999.
- Brzybohatý. M.: Současné vývojové trendy terorismu a vybrané pedagogické problémy výcviku speciálních jednotek – skripta PA ČR Praha 2001).
- Carr, C.: Dějiny terorismu. Kořeny války proti civilistům. Praha: Práh, 2002 ISBN 80-7252-063-6.
- Clarke, R. A.: Strategie války proti terorismu. Praha: Alfa Publishing, s. r. o. 2005, ISBN 80-86-851-14-1.
- Danics Š.: Bezpečnostní politika ve veřejné správě, Vysoká škola evropských a regionálních studií České Budějovice 2007, IBSN 978-80-86708-38-6.
- Danics Š.: Extremismus, 1. vydání, Praha: Triton 2003, IBSN 80-72-54-454-3.
- Danics, Š.: Politické a bezpečnostní aspekty transformace naší společnosti. Sborník Vojenské akademie v Brně. Řada C-D. 1998/2.
- Danics, Š.: Terorismus jako součást nekooperativní politiky. Bezpečnostní teorie a praxe, Sborník Policejní akademie ČR, 2001/2.
- Devost M., Houghtton B., Pollard N.: Information Terrorism. <http://www.geocities.com/CapitolHill/2468/itpaper.html>.
- Eichler, J. I. Asymetrické války. Vojenské rozhledy, Praha, 2004, roč. 14 (46) č. 2 ISSN 1210-3292.
- Eichler, J.: Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století. 1. vyd. Praha: AVIS, 2006 ISBN 80-72-78-326-2.
- Foltýn, P., Řehák, D. Důvody realizace a formy terorismu. Obrana a strategie, 2005 roč. 5, č. 1 ISSN 1214-6463.
- Huntington, S. P. Sřet civilizací. Boj kultur o proměnu světového řádu. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 2001 ISBN 80-86-182-49-5.
- Jež, O. Protipotravný terorismus. Rexter, Brno, 2003 roč. 1. č. 2. ISSN 1214-1477-37.
- Keegan, J. Historie válečnictví. 1. vyd. Plzeň: Ševčík 2004. ISBN 80-72-91-98-1

kolektiv autorů: Speciální technika I, 1. Vyd. FMVS Praha a GŘt ZVS Brno spolu se, ZP ČVTS při GŘt ZVS Brno na základě úkolu FMVS č. j. 730.2/199/72 z 20. 7. 1972 a výnosu MK ČSR č. j. 13622/75-III/1 z 21. 7. 1975, typové číslo 59-154-75.

Mareš, M. Vymezení pojmu terorismus, válka a guerilla v soudobé bezpečnostní terminologii. Obrana a strategie, Brno, 2004, roč. č. 4, č. 1 ISSN 1214-6463.

Matoušek, J., Mika, O.: Chemický, biologický, radiologický a jaderný terorismus. Sborník přednášek z pátého ročníku. Mezinárodní konference medicíny katastrof, EGO Zlín, s.r.o., Zlín 2001.

Němec, M.: Organizovaný zločin. Naše vojsko, Praha 1995.

Procházková D: Bezpečnostní plánování, Vysoká škola evropských a regionálních studií České Budějovice 2009, IBSN 978-80-86708-80-5

Procházková D: Krizové řízení, havarijní plánování a ochrana obyvatelstva, Vysoká škola evropských a regionálních studií České Budějovice 2009, IBSN 978-80-86708-86-7.

Procházková D: Monitoring zdrojů ohrožení v území, Vysoká škola evropských a regionálních studií České Budějovice 2009, IBSN 978-80-86708-87-4.

Řehák D. Foltýn P. Stojar: Vybrané aspekty soudobého terorismu, Ministerstvo obrany ČR, Praha 2008, IBSN 978-80-7278-443-1.

Straus, J., Tureček, J.: Význam přírodních a technických věd pro činnost policie: In: Problémy rozvoje teorie policejně-bezpečnostní činnosti a policejních věd. Sborník Policejní akademie ČR k problematice vědecko-výzkumného úkolu: Bezpečnostní teorie a praxe. Zvláštní číslo. Policejní akademie ČR, Praha 2000.

Straus, J.: Forensic Application of Biomechanics. Second European Academy of Forensic Science Meeting. Institute of Forensic Research Publisher, Krakow 2000.

Strmimská, M. Terorismus a demokracie. První vydání, Brno: Masarykova universita 2001 IBSN 80-210-27-55-X.

Šándor, A. Nové hrozby a zpravodajské služby transatlantickém prostoru. In bezpečnostní budoucnost České republiky. Praha: C. E. S. E. S. , 2005.

Šedivý, J. Nové paradigma terorismu. Mezinárodní politika. Praha, 2003, roč. 4, č. 1 ISSN 0543-7962.

Volkognov, D.: Psychologická válka. Novosti, Praha 1986.

Elektronické zdroje

BBC NEWS [online]. 2001, poslední revize 18. 9. 2001 [cit.18. září 2001]<
http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/1550419.stm.

Bezpečnostní informační služba ČR. [on-line]. 2004, poslední revize 3. 3. 2010
[cit 3.března 2010].Dostupné na www: [<http://www.bis.cz>].

Council Common position on the application of specific measures to combat terrorism. [on-line]. 2005, poslední revize 15. 10. 2005 [cit.15.říjen 2005]. The access to European Union Law [online]. WWW [http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celaxapi!prod!CELEXnumdoc&Ig=EN&numdoc=32001E0931&model=guichett].

Council of the European Union. [on-line]. 2007, poslední revize 21. 1. 2007 [cit. 21. ledna 2007]. Dostupné naWWW:
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st10/st10900.en05.pdf>.

EurActiv. [on-line] 2007, poslední revize 19. 1. 2007 [cit. 19. ledna 2007].
Dostupné na WWW: <http://www.euractiv.cz/se/85/EU-a-boj-proti-terorismu>.

European Union's Judicial Cooperation Unit. [on-line]. 2007, poslední revize 16. 1. 2007 [cit. 16.1. 2007]. Dostupné na WWW:<http://www.eurojust.eu.int/>.

Informace z Evropy [on-line] Poslední revize 16. 1. 2007 [cit. 16. ledna 2007].
Evropské informační středisko Univerzity Karlovy v Praze. [on-line]. Dostupné na WWW: http://www1.eis.cuni.cz/cze/info3_02.html.

Informační centrum o NATO. [on-line] 2007, poslední revize 10. 10. 2007 [cit. 25. ledna 2007]. Dostupné na WWW:
<http://www.nato.cz/prirucka/prirucka43.html>.

Interpol. [on-line]. poslední revize [cit. 4.ledna 2007]. Dostupné na WWW:
<http://www.interpol.int/public/icpo/default.asp>.

Most wanted terrorist [online]. 2008, poslední revize 17. 1. 2008 [cit. 24. dubna 2010]< <http://www.fbi.gov/wanted/terrorists/teralzawahiri.htm>.

Policie ČR [online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24.dubna 2010]
<http://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu.aspx>.

Signály.cz [online]. 2010, poslední revize 17. 1. 2008 [cit. 24. dubna 2010]<
<http://kralik.signaly.cz/0801/nezavisle-kosovo-co-si>[cit.13.04.2010].

Statewatch. [on-line]. 2007, poslední revize 21. 1. 2007 [cit. 21. ledna 2007].

Statewatch. [on-line]. Dostupne na WWW:
<http://www.statewatch.org/news/2004/jun/eu-plan-terr-options.pdf>.

Terrorism 2000/2001 Federal Bureau of Investigation. [on-line].2005, poslední revize 15. 10. 2005 [cit. 15. října 2005]. Dostupné na [www: \[http://gbi.gov/publications/terror/terror2000_2001.htm\]](http://www.fbi.gov/publications/terror/terror2000_2001.htm).
Vláda České republiky o Národním akčním plánu boje proti terorismu [online]. 2010, poslední revize 20. 4. 2010 [cit. 24.dubna 2010] <<http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/3AE4ABCAC2919A80C12571B6006F37B9>

12. Seznam zkratek

22. SAS-speciální jednotka Velké Británie

AČR – Armáda České Republiky

BIS-Bezpečnostní informační služba BIS – což je zpravodajská instituce ČR

Booby Trap – NSV ve věcech běžné potřeby např. dopisní bomba

CBRN (Chemical Biological Radioactive Nuclear) - Chemické, biologické a radioaktivní látky

CIA- Ústřední zpravodajská služba USA

Command – IED- Útočník sám provede iniciaci

CTU – švédská speciální policejní jednotka

EK-Evropskou komisi

ETA- je ozbrojená baskická nacionalistická a separatistická organizace

EU Evropská unie

Eurojust-speciálním orgánem Evropské unie (Úkolem tohoto orgánu je přispívat ke koordinaci činnosti národních prokuratur).

Europol-Evropský policejní úřad

FBI-Federální úřad pro vyšetřování USA

G8- Sdružení osmi nejvyspělejších států

GIGN- speciální jednotka Francie

Gpa-Giga pascal jednotka tlaku

GSM-globální mobilní systém určený pro mobilní operatory

IED – Improvised Explosive- Nástražný výbušný systém

IRA- Irská republikánská armáda

IZS- Integrovaný záchranný systém

KBA-Kriminal Bundes Amt-Spolkový kriminální úřad

KPC-Kosovo Protection Corps-Kosovský ochranný zbor

MW-Mega Watt
NATO -Severo-atlantická aliance
NG- studené NG prachy
NVS-Nástražný výbušný systém
PČR - Policie České republiky
Police Working Group on Terrorism - Policejní pracovní skupina pro terorismus
PSYOP- psychologické operace
RAID- speciální policejní francouzská jednotka
RE-Rady Evropy
REU-Radu Evropské Unie
RTG-rentgenový přístroj
SPOK- Služba pro odhalování korupce a závažné trestné činnosti
TATP – triacetontriperoxid
Terrorism Working Group – TWG-Protiteroristická pracovní skupina
Time Delayed – IED- K iniciaci dojde po uplynutí určité doby
UÇK - Ushtria Clirimtare e Kosoves- Kosovská osvobozenecká armáda
URNA-Útvar rychlého nasazení je speciálním policejním útvarem
ÚZSI- Úřad pro zahraniční styky a informace je vnější zpravodajská služba ČR
Victim Operated –IED- Iniciaci provede sama oběť
VZ- Vojenské zpravodajství České Republiky
WTC-Světové obchodní centrum
ZHN- zbraně hromadného ničení

13. Přílohy

Příloha č.1

Usáma bin Muhammad bin Ládin (* 10. 3. 1957 v Rijádu; v Saudské Arábii) v současnosti nejhledanější terorista

Příloha č.2

Madrid: po útoku 11.března 2004 na vlakovou soupravu

Příloha č.3

Londýn: po útoku 7.července 2005 na autobus

Příloha č.4

Trubková bomba s černým prachem a časovým spínačem vyživané zařízení IRA,

Příloha č. 5

Vojenská plastická trhavina PIHx30

Příloha č. 6

Trhavina TNT 200g

Příloha č. 7

Improvizovaná rozbuška

Příloha č. 8

Příprava obalu s fragmenty pro NVS

Příloha č. 9

Příprava počínové s iniciátory pro nálož NVS

Příloha č. 10

Příprava sebevražedné vesty s kovovými fragmenty využívá Hamas, Al-kaida, Taliban

Příloha č. 11

Mladý sebevražedný útočník demonstruje připravenost k útoku

Příloha č.12

Improvizované iniciační zařízení pro dálkový odpal pomocí mobilního telefonu využívá IRA, ETA, Al-Kaida

14. Abstrakt

Terorismus, zvláště pak jeho hrozby, jsou v současné době fenoménem, který vstoupil do života mnoha lidí, kteří dříve tento pojem považovali za něco vzdáleného, za něco co se jich nemůže nikdy dotknout, za jev který je výhradně za hranicemi jejich vlasti.

Jelikož oblast boje s terorismem je velice specifická, je velice obtížné pracovat klasickou vědeckou cestou s informacemi jedná se o teoretickou práci, která v širším smyslu objasňuje pojem terorismu, jeho historický vývoj a rizika pro naši společnost. Na příkladech nejvýznamnějších teroristických organizací a útoků, ukazují na způsoby prosazování jejich specifických cílů, jejich taktiku a použité materiálně technické prostředky.

Práce v užším poukazuje na nové trendy použití výbušnin při těchto hrůzných útocích s možností jejich detekce a identifikace. Zároveň je zdůrazněno že obrana proti těmto útokům musí být chápána jako komplex opatření a činností, které se neobejdou bez aktivní účasti celé společnosti.

Klíčová slova: terorismus, obrana, výbušniny, Integrovaný záchranný systém, bezpečností složky

15. Abstract

Terrorism and its threats, are currently a phenomenon, that entered lives of many people, who thought of it in the past, as of something distant, that could never reach them, something outside of their's country borders.

Because the scope of counter terrorism is so specific, it is challenging to proceed information with classical scientific view. It is more a theoretical work, which in the broader interpretation clarifies the term terrorism, its historical progression and risks for our society. I am illustrating the ways of reaching specific goals through the examples of the most important terrorist organizations and attacks, their tactics and technical-tactical background.

The work pinpoints new trends of explosives use, during these brutal attacks with the possibility of their detection and identification. It is also emphasized that the countermeasures against these attacks must be thought off as complex of actions and measures, which can never work without the active participation of the whole society.

Kay words: terrorism, defense, explosives, integrated emergency system, security forces.